

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SLAVISTIKY

ČESKÉ HUMANITÁRNÍ A ROZVOJOVÉ PROJEKTY
V ČEČENSKU A INGUŠSKU

bakalářská práce

VYPRACOVALA: Veronika Cenková

VEDOUCÍ PRÁCE: Doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a že veškeré podklady, ze kterých jsem čerpala, jsou uvedeny v přehledu literatury.

V Olomouci, 26. 4. 2011

podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Doc. PhDr. Zdeňce Vychodilové, CSc., za vedení a pomoc, které mi při psaní této práce poskytla.

Za cenné informace a rady dále děkuji také paní Ing. Sylvě Horákové, dřívější programové manažerce Charity ČR pro oblast Severního Kavkazu, paní Janě Hradilkové, iniciátorce Výboru SOS Čechensko a spoluzakladatelce občanského sdružení Berkat, panu Marku Vozkovi, vedoucímu poslední čechenské mise společnosti Člověk v tísni a panu Mgr. Martinu Zamazalovi, vedoucímu humanitárního oddělení Arcidiecézní charity Olomouc.

OBSAH

Obsah	1
Úvod.....	5
1 Rusko-čečenský konflikt.....	7
2 Humanitární pomoc	10
2.1 Humanitární pomoc	10
2.2 Minimální standardy pro humanitární pomoc	10
2.3 Etický kodex	15
3 České humanitární organizace a jejich projekty v Čečensku a Ingušsku	16
3.1 Člověk v tísní	16
3.1.1 O společnosti Člověk v Tísni.....	16
3.1.2 Aktivity společnosti Člověk v tísní v Čečensku a Ingušsku	17
3.2 Charita Česká republika.....	27
3.2.1 O Charitě ČR	27
3.2.2 Aktivity Charity ČR v Čečensku a Ingušsku	27
3.3 Berkat.....	36
3.3.1 O občanském sdružení Berkat	36
3.3.2 Aktivity občanského sdružení Berkat v Čečensku	38
3.4 Další české organizace, projekty a programy zabývající se čečenským konfliktem a související humanitární pomocí	42
3.4.1 Čeští Lékaři bez hranic v Čečensku.....	42
3.4.2 Pomoz jednomu člověku.....	42
3.4.3 Prague Watchdog	43
3.4.4 Výbor SOS Čečensko	43
Shrnutí a závěry	44
Резюме.....	47
Přílohy.....	52
Použité zdroje	57

ÚVOD

Jak je z názvu patrné, má práce se zabývá humanitárními a rozvojovými projekty, které na území Čečenska a Inguška probíhaly či probíhají pod záštitou českých organizací. Situace na Severním Kavkaze dlouho byla a je komplikovaná, podle slov paní Sylvvy Horákové, která dříve působila jako programová manažerka Charity ČR pro oblast Severního Kavkazu, jsou Čečensko a Inguško v rámci Kavkazu jedny z nejtěžších zemí, co se týče humanitární pomoci a rozvojové spolupráce, o to ale zajímavější. To je také důvod, proč jsem si zvolila právě toto téma. V těchto oblastech žijí na poměrně malé ploše různá etnika, kultury a náboženství, národy, které za svou samostatnost bojovaly už od 18. století, které byly ve 20. století násilně přesídlovány, ale stále si dokázaly udržet svou kulturu a různorodost, a to i přesto, že nové konflikty s Ruskem v letech 1994-1996 a 1999-2009 Čečensko zcela rozvrátily. Humanitární organizace pak výrazně napomáhaly a napomáhají nejen samotné obnově života v regionu, ale také informovanosti o místní situaci, ke které se ostatní země často stavěly jako k vnitřnímu problému Ruska, který není potřeba řešit na mezinárodní úrovni, a nebraly ohled na porušování lidských práv a nedodržování mezinárodních smluv, ke kterému zde docházelo.

Mým cílem je tedy prozkoumat a popsat české humanitární a rozvojové projekty na území Čečenska a Inguška a také vytvořit komentovaný glosář pojmů spojených s humanitární a rozvojovou prací. Chci toho dosáhnout analýzou dostupných zdrojů a použitím kompilační metody. Mezi mé zdroje se řadí odborné texty, zejména na téma čečenských válečných konfliktů a humanitární pomoci. Informace o samotných projektech jsem čerpala převážně z internetových zdrojů, protože jsou nejčastěji dostupné pouze z článků, webových stránek organizací nebo jejich závěrečných zpráv. Využila jsem také příležitosti ke konzultacím s odborníky na danou tematiku, kteří sami v Čečensku působili. Ať už osobně nebo prostřednictvím e-mailu mi svá vyjádření poskytli již zmíněná paní Sylva Horáková, dále paní Jana Hradilková, iniciátorka Výboru SOS Čečensko a spoluzakladatelka občanského sdružení Berkat, pan Marek Vozka, vedoucí poslední čečenské mise společnosti Člověk v tísni, a pan Martin Zamazal, vedoucí humanitárního oddělení Arcidiecézní charity Olomouc.

Práce sestává ze tří hlavních kapitol, které jsou dále členěny, není rozdělena na teoretickou a praktickou část. První kapitola se zabývá válečnými konflikty v Čečensku. Tyto konflikty jsou prvotní příčinou, proč bylo v oblasti nutno začít s humanitární pomocí, a měly také vliv na to, jakým způsobem byla pomoc poskytována, jak její distribuce probíhala, jaké byly případné problémy, je proto nutné mít alespoň základní přehled i o této tématice. Přestože obě války proběhly brzy po sobě na poměrně krátkém časovém úseku, v mnohém se od sebe liší. První válka mezi lety 1994 a 1996 byla převážně partyzánskou válkou vyvolanou čečenskou snahou o osamostatnění po rozpadu Sovětského svazu. Přestože snaha o udržení Čečenska ve federaci byla zpočátku podporována většinou obyvatel Ruska, začaly se objevovat také pochybnosti a negativní názory na válku a podpora tehdejšího ruského prezidenta Jelcina začala klesat. Válka tak poměrně rychle skončila a v Čečensku se mohl začít obnovovat normální život. Zlom ale nastal v roce 2000, kdy začala druhá čečenská válka pod záminkou boje proti čečenským teroristům, která v tehdejší Čechensku naprosto ochromila a rozvrátila život, k jehož postupné obnově po skončení režimu protiteroristické operace významně přispívají i české humanitární a rozvojové projekty.

Další kapitolou je proto humanitární pomoc. Přestože se konkrétní programy a způsoby poskytování pomoci mohou v různých oblastech lišit, má humanitární pomoc také svá do určité míry jednotná a přesná pravidla. Podkapitoly 2.2 a 2.3 jsou pak věnovány minimálním standardům pro humanitární pomoc a etickému kodexu pro poskytování humanitární pomoci. Tyto standardy vznikly na základě principů a ustanovení mezinárodního humanitárního práva a úmluv a jejich účelem je sjednotit přístup poskytovatelů humanitární pomoci a zlepšit kvalitu poskytované pomoci.

Samotným humanitárním a rozvojovým projektům je věnována třetí kapitola. Co se týče českých organizací, hlavními poskytovateli pomoci v Čečensku a Ingušsku byly společnosti Člověk v tísni, Česká katolická charita (později Charita Česká republika) a občanská společnost Berkat. Tyto organizace měly jak vlastní, tak několik společných projektů, které výrazně zlepšily kvalitu života obyvatelům ve válkou zničeném Čečensku i uprchlíkům zejména v Ingušsku. Podporovaly je nejen další české menší humanitární nebo informační projekty, jako je Prague Watchdog, ale zejména mezinárodní organizace, např. OSN. Je také možné říci, že práce českých humanitárních organizací do určité míry ovlivňovala českou zahraniční politiku a její pozitivní vnímání ve světě.

1 RUSKO-ČEČENSKÝ KONFLIKT

Čečenská republika se rozkládá asi na 15 500 km² na Severním Kavkaze. Poprvé projevíli Rusové o toto území zájem za cara Petra Velikého. Mezi Rusy a obyvateli Kavkazu probíhaly v prvních dvou třetinách 18. století krvavé boje, které nakonec skončily podpisem smlouvy o ochraně impéria r. 1783. Od té doby ztráceli Čečenci suverenitu stále více, a to až do povstání vedeného imámem Šamilem r. 1834. Přestože v tomto povstání nebyli Čečenci jednotní (někteří dokonce bojovali proti Šamilovi), bylo dlouho úspěšné, v roce 1859 ale Rusové znovu zvítězili a Čečensko se stalo součástí impéria se zvláštními právy a začalo v rámci říše nabývat stále většího významu, zejména kvůli velkým zásobám ropy.

Po vzniku Sovětského svazu v roce 1922 vznikla Čečenská autonomní oblast, kam ale nepatřil Groznyj, ten byl začleněn roku 1929. V roce 1934 pak byly sloučeny Čečenská a Ingušská autonomní oblast a v r. 1936 vznikla Čečensko-Ingušská autonomní sovětská socialistická republika. V roce 1937 ale proběhla blesková operace, při které bylo pozatýkáno a postříleno čtrnáct tisíc Čečenů a Ingušů. Celý národ byl potom v roce 1944 z příkazu Stalina násilně deportován do Střední Asie pod záminkou údajné kolaborace obyvatel Kavkazu s Němci. Podmínky života vystěhovalců byly v prvních letech velmi špatné, navíc je omezovaly různé restriktce. Ty byly po Stalinově smrti v roce 1953 postupně rušeny a v lednu 1957 byla Čečensko-Ingušská ASSR Chruščovem oficiálně obnovena a její původní obyvatelé se mohli začít vracet. Celý proces návratu byl plánován na několik let, Čečenci už ale na „plány shora“ nebrali ohled a celý proces proběhl během několika měsíců. Protože dříve se diskuse o deportacích nepřipouštěla, „Kolektivní hněv způsobený deportacemi vyrazil na povrch až v letech 1989-1990. Když Čečeni začali pomýšlet na vlastní státnost, byl to nejmotivnější prvek v bohatém zákvasu nacionalismu.“ (Gallová, de Waal 2000, s. 72)

V roce 1991 vyhlásilo Čečensko pod vedením bývalého generála sovětské armády Džochara Dudajeva nezávislost a vznik republiky Ičkerie. Ingušsko, které bylo do této doby s Čečenskem jednotné, se rozhodlo setrvat v rámci Ruské federace. V roce 1992 odmítlo Čečensko podepsat federální smlouvu, čímž formálně zůstalo mimo ruský stát. Bylo svobodné, ale poněkud dezorganizované. „Čečensko nebylo ani tak zemí nezávislou

jako zemí nikoho. Nebylo ani v Rusku, ani mimo ně. Republika se rozhodně odloučila od Ruského politického prostoru. Tabulky u vchodů ministerstev hlásaly, že jste v „Nokšijské republice“, a nikde nebyl vidět žádný ruský symbol ani prapor. Od léta 1992 nebyly v republice žádné ruské vojenské síly, což se nedalo říct o žádné jiné součásti bývalého sovětského impéria, v tu dobu dokonce včetně Východního Německa.“ (Gallová, de Waal 2000, s. 98) Přesto ale „Dudajev neudělal mnoho praktických kroků, aby se čečenská samostatnost stala realitou. Občané Čečenska zůstávali ruskými občany, na čečenském území nadále platilo ruské právo, ruský rubl zůstal v oběhu v čečenské ekonomice, které se vůbec nedařilo dobře, a stále silnější pozice získával organizovaný zločin...“ (Žižka 2005) V Moskvě začaly narůstat obavy, že se Čečensko a jeho případná úspěšná snaha o samostatnost stanou precedentem i pro ostatní části Ruské federace. Rusko tedy podniklo vojenskou intervenci, ale Dudajevovy síly zabránily vojákům opustit letiště. Proto začalo Rusko do vyřešení situace alespoň podporovat opozici proti Dudajevovi, proběhlo také několik pokusů o převrat, žádný z nich však nebyl úspěšný. V roce 1992 schválilo Čečensko vlastní ústavu, ale začaly narůstat neshody Dudajeva s parlamentem, o rok později se Dudajev rozhodl parlament rozpustit a zavést prezidentský systém. Přesto až do druhé poloviny roku 1994 vládla v Moskvě naděje, že s Dudajevem bude možné nějakým způsobem jednat. V prosinci pak do republiky vstoupila ruská vojska. „V té době velmi klesala popularita tehdejšího ruského prezidenta Jelcina, a to nebylo dobré před blížícími se volbami. „Krátká a vítězná“ válka měla posílit Jelcinovo postavení a odsunout aktuální problémy do pozadí.“ (Seidlová 2006) První čečenskou válku je možné označit za převážně partyzánskou. Prezident Dudajev byl v dubnu 1996 zabit, válka přesto pokračovala až do srpna téhož roku, kdy bylo podepsáno příměří - tzv. Chasavjurtovské dohody.

Problém samostatnosti republiky byl odložen, Čečenci mohli začít obnovovat samosprávu s příklonem k tradicím a muslimským zvyklostem. To je další výrazná odlišnost mezi Rusy a Kavkazany – nejedná se pouze o rozdíly národnostní, ale i kulturní a náboženské. „Za války začalo stále více čečenských bojovníků nosit zelenou čelenku s arabskými nápisy a prohlašovat, že vedou ghazavát. Po euforickém nadšení z vítězství nad Rusy v srpnu 1996 se hovořilo o povinném zavedení šariátského práva. Po krátkou dobu byla šariátská justice v módě, ale síla pod hladinou ukryté světské společnosti se brzy projevila. Soudy byly často ignorovány a podporovány jen horlivými bojovníky. Do několika měsíců byla jediným viditelným pozůstatkem absence alkoholu v pouličních stáncích

v Grozném.“ (Gallová, de Waal 2000, s. 39) Byl zvolen nový prezident Aslan Maschadov, ale ani ten nedokázal zemi stabilizovat. V roce 1999 do země opět vtrhla ruská vojska. „Důvodem byl vstup oddílů Šamila Basajeva (jeho jméno se objevuje v americkém oficiálním seznamu mezinárodních teroristů) do sousedního Dagestánu pod heslem ustanovení islámského chalífátu na Kavkaze a také bombové útoky v Moskvě, ze kterých byli obviněni čečenští teroristé. [...] Druhá válka v Čečensku se také stala důležitým prvkem volební kampaně Vladimira Putina v ruských prezidentských volbách v březnu 2000.“ (Seidlová 2006) Ve snaze o udržení kontroly nad kavkazskými republikami nejde jen o územní celistvost, ale hodnota těchto oblastí je dána také „1) skutečností, že v Čečensku a při pobřeží Dagestánu se nachází značná část ruských hydrokarbonových zásob v kaspické oblasti; 2) významem, který má toto území jako spojnice s novými republikami Zakavkazska v perimetru ruského blízkého zahraničí [...]; a 3) obavou dominového efektu dezintegrace postupující proti proudu Volhy do středoruských muslimských republik Baškorostánu a Tatarstánu. Zatímco v nově nezávislých kavkazských republikách Rusko provozuje zákulisní machiavellistickou politiku, [...] veškeré snahy o autonomii na Severním Kavkaze drtí hrubou silou.“ (Ditrych 2006)

Druhá válka trvala poměrně krátce, přibližně po roce obsadila ruská armáda i Šatoj, poslední město držené čečenskými radikály. I přes faktické ruské vítězství v zemi stále trval režim protiteroristické operace, který byl na zemi uvalen v roce 1999 za účelem efektivnějšího boje s tehdejšími čečenskými oddíly a zabránění toku svobodných informací z oblasti bojů. Režim protiteroristické operace trval na území téměř 10 let. Mezitím v Čečensku přestalo fungovat hospodářství, školství i infrastruktura a dále se šířily teroristické útoky, některé skupiny se dokonce začaly živit unášením osob a jejich vydáváním za výkupné. V období rozvratu navíc začali bojovat sami Čečenci proti sobě. V důsledku válek se také velké množství obyvatel přesunulo do emigrace, například do sousedního Inguška. To se tak se svými 4 000 km² stalo zemí s pravděpodobně největším počtem uprchlíků na světě. Protože ale zůstalo částí federace, nebyl v něm nastolen tak tvrdý režim jako v samotném Čečensku a mnohé humanitární organizace v něm budovaly své základny, odkud řídily projekty např. v Grozném, když v něm nebylo možné běžně přebývat. V roce 2009 byl v Čečensku zrušen režim protiteroristické operace, a přestože je situace v oblasti stále složitá, je zde naděje, že se bude postupně zlepšovat.

2 HUMANITÁRNÍ POMOC

2.1 Humanitární pomoc

Humanitární pomoc je pomoc reagující na humanitární krizi. Humanitární krizí se rozumí „katastrofa zaviněná přírodními (výbuch sopky, hurikán, záplavy atd.) nebo lidskými (násilí, válka atd.) faktory“ (Pazderka, s. 3). Protože reaguje na momentální krizi, bývá tato pomoc obvykle krátkodobá a často používá dočasná nebo provizorní řešení, která jsou v dané situaci nejrychlejší. „Humanitární pomoc řeší otázky přežití, zdraví, přístřeší, přísunu potravin, zajištění základní hygieny, krizové psychologické pomoci, péče o děti a provizorní obnovy školství. [...] Typickými aktivitami humanitární pomoci a obnovy jsou:

- budování dočasných příbytků, případně distribuce stanů nebo materiálu na dočasné přístřeší
- distribuce potravin
- distribuce léků, hygienických potřeb, ošacení, příkrývek a podobně
- poskytování lékařského ošetření
- zřizování uprchlických táborů
- provizorní obnova školní výuky
- psycho-sociální pomoc obětem katastrof
- rekonstrukce domů
- rekonstrukce škol a jiných zničených zařízení“ (www.clovekvtisni.cz)

2.2 Minimální standardy pro humanitární pomoc

Za účelem zlepšení kvality humanitární pomoci a sjednocení přístupu organizací k této pomoci byly na základě principů a ustanovení mezinárodního humanitárního práva a úmluv ve spolupráci odborníků z různých sektorů vytvořeny standardy pro humanitární pomoc vydané v knize Humanitární charta a minimální standardy pro humanitární pomoc.

2.2.1 Minimální standardy pro zásobování vodou a hygienická opatření

2.2.1.1 Analýza

Standardy pro analýzu jsou: Počáteční průzkum; monitoring a vyhodnocování; spoluúčast

2.2.1.2 Dodávky vody

Množství vody a její dostupnost; kvalita vody; zařízení a nádoby pro odběr vody

2.2.1.3 Odstraňování výkalů

Dostupnost toalet; vzhled a stavba toalet

2.2.1.4 Kontrola přenašečů nemocí

Ochrana jednotlivce a rodiny; fyzické a chemické ochranné prostředky, úprava prostředí; osvědčené postupy při používání chemické likvidace přenašečů

2.2.1.5 Zacházení s pevnými odpady

Shromažďování a likvidace pevných odpadů; kontejnery/jámy na pevný odpad

2.2.1.6 Odvádění povrchové vody

Odvodňovací práce; zařízení a pomůcky

2.2.1.7 Propagace hygienických zásad

Hygienické návyky a používání hygienických zařízení; realizace programu

2.2.1.8 Schopnosti a školení lidských zdrojů

Standard ke schopnostem a školení lidských zdrojů; kompetence

Hlavním posláním programů, které se věnují zásobování vodou a hygienou, je zajištění a zpřístupnění alespoň minimálního množství nezávadné pitné vody a snížení přenosu onemocnění, která se šíří zejména v důsledku nedodržování hygieny.

2.2.2 Minimální standardy pro výživu

2.2.2.1 Analýza

Počáteční průzkum; zásah; monitoring a závěrečné vyhodnocení; spoluúčast

2.2.2.2 Všeobecná podpora populace v oblasti výživy

Nutriční (do)dávky; kvalita a nezávadnost potravin; přijatelnost potravin; zacházení s jídlem a jeho zabezpečení

2.2.2.3 Cílená podpora lidí trpících podvýživou

Mírná podvýživa; těžká podvýživa; nedostatek stopových prvků

2.2.2.4 Schopnosti a školení lidských zdrojů

Kompetence; podpora; lokální schopnosti

Mezi klíčové faktory pro přežití osob zasažených humanitární krizí patří zejména odpovídající přísun potravy. Cílem programů, zabývajících se výživou, a standardů pro tento typ pomoci je odstraňovat podvýživu a také jí předcházet.

2.2.3 Minimální standardy pro potravinovou pomoc

2.2.3.1 Analýza

Počáteční průzkum; monitoring a závěrečné vyhodnocení; spoluúčast

2.2.3.2 Objemy pomoci

Standard pro objem pomoci

2.2.3.3 Zacílení

Standard pro zacílení

2.2.3.4 Zacházení s prostředky

Standard pro zacházení s prostředky

2.2.3.5 Logistika

Standard pro logistiku

2.2.3.6 Distribuce

Standard pro distribuci

2.2.3.7 Schopnosti a školení lidských zdrojů

Kompetence; lokální schopnosti

Pokud lidé nemají přístup k dostatečnému množství potravy, omezují svoji aktivitu na krátkodobé způsoby přežití, jejichž důsledky jsou ale z dlouhodobého hlediska negativní. Pro dostatečnou úspěšnost všech ostatních typů humanitární pomoci je proto nutné zjišťovat stav dostupnosti potravin a v případě potřeby zajišťovat distribuci potravinové pomoci.

2.2.4 Minimální standardy pro poskytování nouzového přístřeší a jeho plánování

2.2.4.1 Analýza

Počáteční průzkum; monitoring a vyhodnocování; spoluúčast

2.2.4.2 Obydlí (nouzová přístřeší)

Standard pro obydlí: životní prostor

2.2.4.3 Standard pro ošacení

Standard pro ošacení

2.2.4.4 Potřeby pro domácnost

Prostředky k podpoře domácnosti a živobytí; otázky životního prostředí

2.2.4.5 Výběr místa a jeho plánování

Výběr místa; plánování místa nouzového osídlení; bezpečnost; otázky životního prostředí

2.2.4.6. Schopnosti a školení lidských zdrojů

Kompetence; lokální schopnosti

Nouzové přístřeší patří k dalším klíčovým faktorům pro přežití krizové události a ochranu před negativními vlivy okolního prostředí. Podle typu krizové události je proto nutné poskytnout ohroženým osobám nouzové přístřeší s ohledem na jejich fyzické a sociální potřeby a zároveň s podporou jejich soběstačnosti.

2.2.5 Minimální standardy pro zdravotní péči

2.2.5.1 Analýza

Počáteční průzkum; zdravotní informační systém – shromažďování údajů; zdravotní informační systém – práce s daty; zdravotní informační systém – monitoring a závěrečné vyhodnocení; spoluúčast

2.2.5.2 Kontrola spalniček

Očkování; očkování nově příchozích; kontrola výskytu; řešení případů

2.2.5.3 Kontrola nakažlivých chorob

Monitoring; vyšetření a kontrola

2.2.5.4 Služby zdravotnické pomoci

Odpovídající lékařská péče; redukce počtu nemocí a úmrtí

2.2.5.5 Schopnosti a školení lidských zdrojů

Kompetence; podpora; lokální schopnosti

Krizové situace způsobují velké ztráty na životech nejen přímo, ale i svými následky, ke kterým patří šíření nemocí a špatná dostupnost lékařské péče. Rychlé vyhodnocení priorit, kontrola situace, zdravotní prohlídky a jiné služby lékařské pomoci proto představují významný prvek snahy o omezení dopadů humanitární krize.

2.3 Etický kodex

Tento etický kodex, zaznamenaný v publikaci Humanitární charta a Minimální standardy pro humanitární pomoc, byl vypracován společně Mezinárodní federací Červeného kříže a Červeného půlměsíce a Mezinárodním výborem Červeného kříže a v případě ozbrojeného konfliktu má být interpretován a používán v souladu s mezinárodním humanitárním právem. Obsahuje následující principy:

1. Humanitární potřeby mají vždy prioritu
2. Pomoc je poskytována bez ohledu na rasu, náboženství nebo národnost příjemců a bez jakéhokoli negativního rozlišování. Priority pomoci jsou stanovovány pouze na základě potřeb.
3. Pomoc nesmí být zneužita k podpoře určitého politického nebo náboženského názoru.
4. Organizace budou usilovat o to, aby se nestaly nástrojem vládní zahraniční politiky.
5. Organizace budou respektovat místní kulturu a zvyklosti,
6. Organizace se budou snažit odvíjet pomoc při krizi od lokálních možností a zdrojů.
7. Organizace se budou snažit najít způsob, jak zapojit příjemce pomoci do daného programu.
8. Pomoc by měla nejen naplňovat základní potřeby lidí, ale také minimalizovat budoucí ohrožení krizovou událostí.
9. Organizace cítí odpovědnost jak vůči těm, kterým se snaží pomoci, tak vůči těm, od kterých dostávají prostředky.
10. Ve své organizační, publikační a propagační činnosti budou organizace k obětem krize přistupovat jako k důstojným lidem, nikoli jako k neživým objektům bez naděje.

3 ČESKÉ HUMANITÁRNÍ ORGANIZACE A JEJICH PROJEKTY V ČEČENSKU A INGUŠSKU

3.1 Člověk v tísní

3.1.1 O společnosti Člověk v Tísni

Založení obecně prospěšné společnosti Člověk v tísní se datuje do roku 1992. Od této doby prošla tato organizace několika změnami.

Úplné začátky je možné nalézt už v roce 1988, kdy se po zemětřesení v Arménii prakticky odkud objevila sbírka na pomoc zasaženým oblastem, kterou zorganizovalo několik studentů pražských vysokých škol. K nim patřili zejména Šimon Pánek a Jaromír Štětina, kteří stáli u vzniku Nadace Lidových novin, přímého předchůdce Člověka v tísní. Zpočátku sami sebe nazývali Humanitárně-reportérský tým LN Epicentrum“ poté začali působit v rámci Nadace LN. Ta v roce 1992 poslala první humanitární konvoje do Bosny a Hercegoviny a sbírku na pomoc Náhornímu Karabachu, kde vypukla válka mezi Arménií i Ázerbajdžánem. Sbírkou pro Bosnu a Hercegovinu organizovali i v dalším roce, kdy se podařilo vybrat 30 milionů korun. Spolu s Katolickou charitou organizovala sbírku Potraviny pro Somálsko a s organizací ADRA vypravila humanitární konvoj do Mongolska. Rok 1994 přinesl výraznou organizační změnu, když Nadace LN přešla pod Českou televizi – vznikla Nadace Člověk v tísní při České televizi. Další, zatím poslední změna přišla v důsledku legislativních změn v roce 1999. Člověk v tísní se změnil z nadace v obecně prospěšnou společnost Člověk v tísní - společnost při ČT, o. p. s. Podle zápisu v rejstříku obecně prospěšných společností patří mezi předmět činnosti této společnosti následující obecně prospěšné služby:

- organizace humanitární a rozvojové pomoci v zahraničí i v tuzemsku
- poskytování pomoci politicky, rasově a jinak pronásledovaným osobám v zahraničí a v tuzemsku
- poskytování pomoci mladým novinářům a nezávislému tisku v zahraničí a tuzemsku

- poskytování pomoci lokálním samosprávám a dalším lokálním organizacím
- organizování pomoci menšinám v zahraničí i v tuzemsku
- sociální poradenství
- osvětová činnost
- organizace seminářů a školení
- organizování kulturních a sportovních akcí
- poskytování sociálních služeb
- komunitní plánování a organizování
- organizace vzdělávacích a volnočasových aktivit dětí a mládeže
- podpora a provozování pracovních-terapeutických a resocializačních dílen včetně prodeje výrobků vyrobených v těchto dílnách v zahraničí i v tuzemsku
- nakladatelská a vydavatelská činnost
- poskytování poradenství a pomoci v oblasti ochrany před diskriminací na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství, víry, světového názoru, zdravotního postižení, věku anebo sexuální orientace
- působení v oblasti ochrany práv a oprávněných zájmů spotřebitelů

a doplňková činnost:

- tvorba a distribuce audiovizuálních pořadů
- reklamní činnost
- zprostředkovatelská činnost v oblasti reklamy.

3.1.2 Aktivity společnosti Člověk v tísni v Čečensku a Ingušsku

Následující informace jsou čerpány převážně z výročních zpráv společnosti Člověk v tísni, které jsou dostupné na webové adrese <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>.

3.1.2.1 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 1994

První stálá mise tehdejší Nadace Člověk v tísni začala v Čečensku fungovat už v roce 1994.

Tehdy byla poprvé vyhlášena sbírka SOS Čečensko a byla vyslána humanitární pomoc do 50 čečenských a ingušských nemocnic.

3.1.2.2 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 1995

Po humanitárních aktivitách v Bosně a Hercegovině byly oběti čečenské války druhou prioritou humanitárních aktivit Nadace. „Díky znalosti situace v bývalém Sovětském svazu, spolupráci s novinářským týmem Epicentrum a efektivní dohodě s představiteli sousedního Inguška se koordinátorům Nadace podařilo několik měsíců distribuovat základní zdravotnické potřeby a léky do desítek nemocnic a ambulancí po celém území Čečenska, bez ohledu na fakt, zda byly lokality kontrolovány Ruskou armádou či místní domobranou.“ (Člověk v tísni – výroční zpráva 1995, s. 2)

Ve spolupráci s britskou organizací HaMD (Humanitarian Aid Medical Development) Nadace od dubna připravovala a od května do září aktivně zajišťovala zásobování nemocnic, ambulancí a převazišť na území Čečenské a Ingušské republiky. V období od června do srpna byl v 57 distribucích předán materiál do 38 míst. 37 distribucí putovalo do 25 čečenských osad, 15 nemocnic a 11 ambulancí. Zbývajících 20 distribucí bylo rozděleno v Ingušsku do 13 osad, 8 nemocnic, 7 ambulancí a 4 uprchlických táborů. Základna nadace, která byla z Nazraně z operativních důvodů přesunuta na čečensko-ingušskou hranici do města Slepčovské, byla zásobována především léky a zdravotnickým materiálem.

Během práce na tomto projektu shromažďoval koordinátor společnosti materiály o válečných zločinech na čečenském území, také se účastnil pátrání po zmizelém americkém humanitárním pracovníkovi Fredu Cunym.

V průběhu tohoto programu byla navázána další spolupráce se zahraničními organizacemi – s představiteli Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, s německou organizací Cap Anamur, Mezinárodní organizací pro migraci IOM a zdravotnickou organizací Médecins du Monde (Lékaři světa). „Program byl ojedinělý nejen vzhledem ke své úspěšnosti, ale i tím, že s výjimkou aktivit Červeného kříže Ruska a maďarských lékařů byl v kraji jedinou dlouhodobější pomocí z bývalých socialistických států. [...] Vysoce

oceněn byl mimo jiné pracovníky humanitárních organizací OSN, ale především místními lékaři, stařešiny a prostými obyvateli...“ (Člověk v tísni – výroční zpráva 1997, s. 14-15)

3.1.2.3 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v letech 1996 - 1999

V letech 1996-1997 byla práce Člověka v tísni soustředěna na projekty mimo Čečensko, zejména na pomoc v Bosně a Hercegovině, Albánii, Bulharsku apod., nejvýznamnější byla akce pomoci po povodních SOS Morava a Slezsko.

Co se týče projektů v Čečensku, v rámci projektu Novináři v ohrožení „během roku 1997 poskytla nadace počítač, laptop, scanner a tiskárnu novinářům z agentury Čečenpress, kteří se za války úspěšně snažili přinášet jiné informace, než kterými zahlcovaly svět ruské sdělovací prostředky. Nadace zároveň podpořila stáž dopisovatele Čečenpressu Adlana Chasanova v Rádiu Svobodná Evropa. Adlan Chasanov se později stal korespondentem Čečenpressu v České republice.“ (Člověk v tísni – výroční zpráva 1997, s. 44)

Nadace se také účastnila práce Mezinárodního tribunálu pro odsouzení činů proti lidskosti a válečných zločinů v Čečensku v letech 1994-1995 a v Praze organizovala třetí slyšení tribunálu.

V roce 1999 byla také založena sbírka SOS Čečensko. Sběrka měla několik fází, fungovala od ledna 2000 do prosince 2001. Svým rozsahem překročila hranice běžné sbírky, celkem bylo vybráno více než 20 milionů korun.

3.1.2.4 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 2000

Potravinová pomoc

„Společnost Člověk v tísni byla první mezinárodní organizací, která zahájila v lednu 2000 vypravování konvojů do vnitrozemí válčícího Čečenska. Po únorovém ukončení nejtěžších bojů mezi ruskými vojsky a čečenskými partyzány se koordinátoři společnosti jako první dostali s potravinami do vybombardovaného hlavního města Grozného. Humanitární konvoje byly financovány z prostředků získaných na výzvu SOS Čečensko [...] V polovině roku uzavřela společnost dohodu se Světovým potravinovým programem (WFP) a stala se nejvýznamnějším výkonným partnerem této agentury OSN pro Čečensko. Díky tomu

rozdala společnost v druhé polovině roku v nejhůře postižených částech Grozného přes 2 000 tun základních potravin. Celkově se jednalo o 164 000 dávek určených 40 tisícům obyvatel. Pomoc byla rozdělována dětem do 16 let, lidem starším 55 let, sirotkům, polosirotkům, invalidům, těhotným a kojícím matkám a běžencům bez vlastního přístřeší. (Člověk v tísni – výroční zpráva 2000, s. 6)

Nepotravinová pomoc

V Grozném byla distribuována také další pomoc – spolu s potravinami začali příjemci dostávat také hygienické potřeby. Jednalo se zejména o mýdlo a prací prášek, které od srpna do prosince obdrželo na 40 000 osob.

Opravy domů

„S podporou UNHCR a Vlády České republiky (prostřednictvím Ministerstva vnitra) zahájila společnost Člověk v tísni na podzim roku 2000 záchranný rekonstrukční program zaměřený na podporu rodin v silně poničených vesnicích Čečenska. Do konce roku se podařilo dopravit do šesti nejvíce postižených čečenských vesnic [...] základní materiál pro opravu celkem 1 108 domů, obývaných 7 600 lidmi. [...] Materiál byl předáván rodinám s malými dětmi v obcích, kde bylo zasaženo alespoň 40 % domů, a za podmínky, že rodina provede práce na opravě střechy svépomocí.“ (Člověk v tísni – výroční zpráva 2000, s. 7)

Vzdělávání

S prostředky z finančního grantu americké nadace Charles S. Mott Foundation opravila společnost také jednu ze zničených škol v Grozném a v Ingušsku vybuodovala společnost Člověk v tísni největší síť škol pro uprchlíky – „18 stanových a 3 dřevěné školy s celkovým počtem 1 700 dětí a 70 učitelů z řad uprchlíků, Všechny školy jsou umístěny v tzv. divokých táborech (kravíny, sklady, opuštěné továrny). Projekt financovaný původně z prostředků SOS Čečensko byl v druhé polovině roku převzat Dětským fondem OSN (UNICEF), který jej od té doby finančně zajišťuje.“ (Člověk v tísni – výroční zpráva 2000, s. 6)

Zdravotní péče

Od jara roku 2000 provozovala společnost v devíti divokých táborech v Ingušsku také mobilní kliniku zdravotní evakuace zaměřenou na „prohlídky nemocných, prevenci onemocnění, distribuci základních léků a podle možností také na zajištění evakuace

závažně nemocných na operace do Inguška, jiných částí Ruska, nebo do zahraničí.“ (Člověk v tísni – výroční zpráva 2000, s. 6)

3.1.2.5 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušku v roce 2001

V lednu 2001 byl v Čečensku unesen americký pracovník Lékařů bez hranic Kenneth Gluck a některé mezinárodní organizace včetně Člověka v tísni se rozhodly kvůli bezpečnosti své akce zastavit. Poté, co byl Gluck v únoru osvobozen, byly projekty opět spuštěny.

Potravinová pomoc

„Od roku 2001 je společnost Člověk v tísni největším výkonným partnerem Světového potravinového programu OSN (WFP) v Čečensku. Měsíčně se dopravují a rozdávají dávky základních potravin padesáti tisícům nejhůře postižených obyvatel zničeného hlavního města Grozného. Za poslední dva roky se podařilo do Čečenska bezpečně dopravit a rozdat těm, kteří jsou na pravidelné pomoci ve válkou rozvrácené zemi stále závislí, celkem 6 000 tun základních potravin věnovaných WFP. Spolu s potravinami jsou rozdělovány i hygienické potřeby, deky, filtry na vodu a další humanitární potřeby. (Člověk v tísni – výroční zpráva 2001, s. 6)

Opravy domů

Z prostředků Vysokého komisariátu pro uprchlíky OSN byl také dále financován program oprav domů, a to především v Grozném a podhorských vesnicích. Od začátku akce bylo takto opraveno více než 4 000 domů.

Vzdělávání

V květnu byla po generální opravě z roku 2000 v Grozném otevřena státní škola č. 14. Rekonstrukce byla natolik úspěšná, že mohl být projekt za pomoci prostředků vlády USA, ČR a Dětského fondu OSN rozšířen a byly zahájeny opravy dalších čtyř škol. Kromě samotné výuky byly otevřeny i různé zájmové kroužky, aby pomohly dětem v psychosociální rehabilitaci.

Bylo také zřízeno celkem 20 provizorních škol pro děti z ingušských uprchlických táborů, kde v této době stále přebývalo více než 150 000 čečenských uprchlíků. Přestože učitelé byli také uprchlíci, mohly zde děti získat plnohodnotnou státem uznanou výuku.

Zdravotní péče

Z veřejné sbírky SOS Čečensko byly stále financovány služby mobilní kliniky, která fungovala v deseti vybraných táborech.

3.1.2.6 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 2002

Rekonstrukce a opravy

V roce 2000 pokračovaly rekonstrukce škol a zdravotnických objektů. Byly dokončeny opravy škol v Grozném a v Duba Jurtu, program rekonstrukcí škol a poliklinik probíhá i nadále. Pokračovala také pomoc rodinám, kterým bylo za války poškozeno více než 40 % domu, rodiny, které domy opravovaly svépomocí, dostávaly také podporu ve formě potravin.

Zdravotní péče

Společnost poskytovala ohroženým skupinám obyvatel bezplatnou lékařskou péči pomocí mobilní lékařské jednotky, se kterou navštěvovala uprchlické tábory. Díky sbírce SOS Čečensko a podpoře Světové zdravotnické organizace byly vážně nemocným obyvatelům táborů poskytovány také potraviny, oblečení, příspěvky na léky apod.

Potravinová pomoc

Probíhalo zásobování některých nemocnic, základních a mateřských škol a distribuce základních potravin nejchudším obyvatelům, kojícím matkám a dětem. „Zvláštní skupinou příjemců, kteří představují nejbídnější část obyvatel Grozného jsou tzv. „Podvalšičici“ – lidé, kteří stále bydlí ve sklepeních či ruinách a z různých důvodů (psychická porucha, permanentní panický strach po prožitých hrůzách, fyzická neschopnost či ruská národnost spojená s obavou o život) si nejsou schopni potravinové dávky sami vyzvedávat. V tomto případě je potravinová pomoc rozvážena přímo do míst jejich bydliště.“ (Člověk v tísni – výroční zpráva 2002, s. 14) V tomto roce bylo díky podpoře WFP distribuováno celkem 7530 tun základních potravin průměrně 45-50 000 příjemcům měsíčně.

Alternativou k bezplatným dodávkám potravin byl program Potraviny za práci sloužící k motivaci nezaměstnaných obyvatel, kteří vykonávali jednoduché práce přispívající k obnově města, za které místo výplaty dostávali potraviny. V roce 2002 bylo takto rozdáno 945 tun potravin.

Nepotravinová pomoc

Jednalo se zejména o postele, matrace, přikrývky, hygienické potřeby apod. distribuované do škol a nemocnic v Grozném a ohroženým skupinám obyvatel. Tato pomoc byla financována sbírkou SOS Čečensko a pomocí sdružení Berkat.

Vzdělávání

Díky finanční pomoci UNICEF probíhala v ingušských uprchlických táborech výuka ve 27 stanových a dřevěných školách, kde byly zajišťovány také mimoškolní aktivity a terapie pro děti s posttraumatickým stresovým syndromem. Za podpory WHO také probíhaly osvětové akce za účelem prevence užívání drog a šíření HIV, kampaní se podařilo oslovit 60 tisíc obyvatel Grozného.

3.1.2.7 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 2003

Potravinová pomoc

V pravidelných dávkách bylo zhruba 50 000 lidí rozdáno 6 500 tun potravin. Pokračoval také program Potraviny za práci, do kterého byly zapojeny 2 000 obyvatel, 1 000 rodin obdrželo semena zeleniny a dalších 300 lidí osobní pomoc.

Vzdělávání

Byla dokončena oprava dvou školek a pěti škol. Trvalo poskytování psychosociální pomoci dětem ve speciálních centrech a na devíti školách v Grozném pokračovala organizace mimoškolních aktivit, bylo zde také otevřeno podpůrné centrum pro ženy. Byla také otevřena výuková truhlářská dílna pro oběti nášlapných min v ingušských uprchlických táborech.

Zdravotní péče

Stále fungovala mobilní klinika poskytující pomoci asi 3 500 lidí v uprchlických táborech v Ingušsku.

3.1.2.8 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 2004

Potravinová pomoc

Stále probíhal program poskytování potravin nejchudším obyvatelům Grozného, v první polovině roku se jednalo asi o 50 000 lidí měsíčně, ve druhém pololetí o 35 000 lidí měsíčně, navíc byly denně zajišťovány obědy pro 8 000 školáků. Akce Potraviny za práci se účastnilo měsíčně přibližně 2 000 osob, fungovala také distribuce semen rostlin a podpora podvalščiků.

Vzdělávání

Za finanční podpory organizací ECHO, IRC/BPRM a UNICEF byla otevřena dvě školicí centra, provozováno 10 opravených škol, 30 volnočasových kroužků a 12 psychosociálních center, stále fungovala také truhlářská dílna pro oběti nášlapných min. Akcí v komunitním centru pro ženy se účastnilo 90 žen, probíhaly také další drobné komunitní projekty v Grozném a okolí, mladým lidem v Čečensku a Ingušsku byly určeny kampaně k prevenci HIV a AIDS. V ingušských uprchlických táborech fungovalo v prvním pololetí (údaje k červnu 2004) 23 škol, které navštěvovalo 1400 dětí (údaje k lednu 2004), v prosinci 2004 navštěvovalo 500 dětí 11 škol.

Opravy a rekonstrukce

Pokračovala distribuce střešních krytin a trámů na opravu střech, v roce 2004 tuto pomoc obdrželo 750 rodin.

Zdravotní péče

Obyvatelům tzv. divokých táborů byla stále k dispozici mobilní klinika

3.1.2.9 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 2005

V roce 2004 byla mise na severním Kavkaze největší a nejdéle trvající stálou misí společnosti Člověk v tísni. Přesto jí ruské úřady odmítly v dubnu 2005 prodloužit registraci pro činnost na území ruské federace, takže mohla své projekty provozovat pouze do konce června 2005.

Potravinová pomoc

Potraviny byly distribuovány pro přibližně 39 000 osob měsíčně, byly také rozváženy obědy do škol, kde je denně dostávalo téměř 14 000 žáků. V programu Potraviny za práci bylo každý měsíc zařazeno asi 2 000 osob. Dále fungovala distribuce semen rostlin pro 1714 rodin a 21 škol a 44 rodinám pomohla společnost založit drobné farmy na chov slepic.

Vzdělávání

V Čečensku bylo opraveno 6 škol, k truhlářské dílně pro oběti nášlapných min, kterou navštěvovalo 45 mladých lidí, přibyla truhlářská dílna pro invalidy a sociálně slabé. Bylo provozováno dalších 30 volnočasových kroužků a 12 psychosociálních center. V ingušských uprchlických táborech pak bylo pro asi 450 dětí zřizováno 13 škol a 26 volnočasových kroužků.

Opravy a rekonstrukce

Stále fungující distribuce střešních krytin a trámů k opravám domů pomohla 156 rodinám, pro dalších 900 domů bylo předání materiálů připraveno.

Další projekty

Fungovala přímá podpora osob v nouzi (25-34 lidí měsíčně) a přímá pomoc rodinám v nouzi pro 22 rodin měsíčně. Probíhalo také 7 drobných komunálních projektů, kde se příjemci pomoci stalo 2 900 osob.

Před odchodem z Čečenska předala organizace Člověka v tísní část projektů místní partnerské organizaci Centrum humanitární pomoci (Center for Humanitarian Assistance), se kterou byla rozvíjena také další spolupráce.

3.1.2.10 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 2006

V roce 2006 podporovala organizace Člověk v tísní v Čečensku rekvalifikační truhlářské kurzy v chráněné dílně pro 120 chlapců. Ve společnosti s nizozemskou organizací Hivos byly na podporu rozvoje kapacit místních nevládních organizací pořádány odborné kurzy a semináře, kterých se účastnilo 58 absolventů.

3.1.2.11 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 2007

Přes místní organizaci Centrum humanitární pomoci byly stále podporovány rekvalifikační truhlářské kurzy v chráněné dílně, které měly více než 120 účastníků.

19. října obdržel Člověk v tísni po dvou letech opět registraci pro práci v Ruské federaci. Od roku 2005, kdy společnost o registraci přišla, se zde situace značně změnila, organizace Centrum humanitární pomoci, které byly původně projekty předány, si podle Šimona Pánka „...mezitím získala uznání zahraničních dárců a realizuje sama řadu projektů. Proto rozhodně nemá smysl, aby se společnost Člověk v tísni vracela do pozice, ve které byla nucena svoji práci zastavit a znovu přebírala práci, kterou dobře zajišťuje místní organizace.“ (TZ: Člověk v tísni opět získal registraci pro práci v Rusku). Podpora a pomoc byla ale v oblasti stále potřebná, projekt rekvalifikačních kurzů pokračoval i v dalším roce.

3.1.2.12 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 2008

Za podpory Ministerstva vnitra ČR probíhaly rekvalifikační truhlářské kurzy v chráněné dílně, kterých se stále účastnilo více než 120 osob.

3.1.2.13 Aktivity ČvT v Čečensku a Ingušsku v roce 2009

Díky truhlářským kurzům v chráněné dílně získalo více než 120 absolventů výuční list v oboru truhlář. Projekt byl v prosinci 2009 ukončen, stejně jako působení společnosti Člověk v tísni v Čečensku.

Podle Šimona Pánka „...právě aktivity Člověka v tísni a dalších organizací pomohly k tomu, že důraz na lidskoprávní tematiku se stal jedním z pilířů naší zahraniční politiky a je to jeden z mála viditelných atributů, kterými se česká politika dnes ve světě prezentuje.“ (Urban 2008, s. 147) V podobném duchu chce Člověk v tísni pokračovat i nadále tam, kde je to třeba, a po skončení čečenské mise se společnost rozhodla zaměřit například na podporu občanské společnosti v různých oblastech Ruské federace.

3.2 Charita Česká republika

3.2.1 O Charitě ČR

Na území ČR začaly vznikat základy práce charity už v roce 1919, tehdy se jednalo o spolky na úrovni diecézí. Po roce 1948 byla práce charity pochopitelně omezena, jednotlivé organizace se musely sdružit do České katolické charity podřízené státu. Po změně vedení v roce 1990 začaly být znovu zřizovány diecézní charity a obnovována původní činnost organizace. V roce 2006 proběhla přeměna organizace z České katolické charity na Charitu Česká republika. Ta je dnes největším nestátním poskytovatelem sociálně zdravotních služeb u nás a její nedílnou součástí je také humanitární pomoc do zahraničí, kterou prováděla už od roku 1995 přes jednotlivé diecézní charity (například pomoc do Čečenska zajišťovala Arcidiecézní charita Olomouc - ACHO) a od roku 2000 přes nově vytvořené oddělení humanitární a rozvojové pomoci. „Oddělení zajišťuje pomoc do zahraničí a spolupracuje s celorepublikovou sítí charit. Na mezinárodním poli je CHČR členem konfederace 162 národních charit sdružených do „Caritas Internationalis“. CHČR je partnerem mnoha mezinárodních organizací, OSN a od roku 2003 je partnerem Generálního ředitelství ECHO při Evropské unii.“ (www.old.charita.cz) Cíle své práce formuluje takto: „Naše Mise - Aktivně se zajímat o život a potřeby lidí v nouzi bez rozdílu náboženství, rasy, národnosti, věku, sociálního postavení, pohlaví a účinně jim pomáhat.“ (tamtéž) Mezi hodnoty, které má práce Charity respektovat, patří důstojnost člověka, rovnost pohlaví, pomoc lidem v nouzi, solidarita, respekt k odlišnosti a zodpovědnost vůči dárcům. Principy její práce pak jsou subsidiarita, úcta k prostředí, kde pomáhá, participace, udržitelnost, soběstačnost, spolupráce, společná zodpovědnost a důvěra.

3.2.2 Aktivity Charity ČR v Čečensku a Ingušsku

Informace o těchto aktivitách byly čerpány především z výročních zpráv charity, které jsou dnes dostupné na www.old.charita.cz.

3.2.2.1 Aktivity ACHO v Čečensku v roce 1995

Arcidiecézní charita Olomouc se začala podílet na pomoci do Čečenska již v roce 1995, kdy spolu s Nadací Člověk v tísní organizovala sbírku, jejích výtěžek sloužil k nákupu zdravotnického materiálu.

3.2.2.2 Aktivity ACHO v Čečensku v roce 1999

Společně s Petrou Procházkovou organizovala ACHO evakuaci válečných sirotků s Grozného do ukrajinského Charkova. „Dvě skupiny dětí (celkem 41) byly převezeny vlakem do charitního dětského domova. ACHO zajistila finanční prostředky na převoz dětí a domluvila s rakouskou charitou a Charitou Charkov jejich ubytování. [...] Děti tam přebývaly do června 2000, kdy se vrátily do Inguška, do soukromého dětského domova Naša Semja.” (ACHO – Ročenka 1997-2000, s. 126-127)

3.2.2.3 Aktivity ACHO a ČKCH v Čečensku a Ingušku v letech 2000 - 2002

Na jaře 2000 proběhly v Čečensku dvě monitorovací návštěvy ACHO, která připravila několik programů pomoci společně s rakouskou charitou. Během roku 2000 založila své sídlo v Nazrani v Ingušku Česká katolická charita a začala v oblasti trvale pracovat. V tomto roce byla ČKCH a rakouské charitě svěřena odpovědnost za koordinaci humanitární pomoci Caritas Internationalis na Severním Kavkaze.

Potravinová pomoc

„...byla vypravena speciální humanitární zásilka České katolické charity (10 000 USD z Tříkrálové sbírky ACHO), rakouské charity (30 000 USD) a společnosti Člověk v tísní (25 000 USD ze sbírky, uspořádané Petrou Procházkovou v Moskvě) na dovoz potravin do Grozného (cca 40 tun potravin). Zásilka byla rozdělena lidem přímo na ulicích a sídlištích podle soupisů a přísných kritérií... [...] V průběhu roku pak byly vypraveny ještě čtyři charitní humanitární konvoje z Inguška do Grozného v celkovém množství 80 tun.“ (ACHO – Ročenka 1997-2000, s. 127)

Vzdělávání

V Grozném vznikla v tomto roce první školka – Berkat a po ní další 4. Kapacita těchto školek byla 509 míst, děti zde dostávaly 5x denně stravu, starali se o ně školení specialisté, vychovatelé, lékař, psycholog. Kvůli velkému zájmu byli přednostně přijímáni sirotci, polosirotci, děti z mnohačetných a problémových rodin.

Pro čečenské uprchlíky v Ingušsku byly v roce 2002 otevřeny stanové školky s kapacitou 690 míst. Na Caritas - Vyšší odbornou školu sociální v Olomouci byla přijata čečenská studentka.

3.2.2.4 Aktivity ČKCH v Čečensku a Ingušsku v roce 2003

Vzdělávání

Školky ve stanech pro uprchlíky v Ingušsku byly v roce 2003 nahrazeny prefabrikovanými domečky. V Grozném byla otevřena první integrovaná školka pro zrakově postižené děti na severním Kavkaze. Školku navštěvovalo přibližně 100 zdravých dětí a 30 dětí s postiženým zrakem. Ve školce měly děti zajištěn celodenní program, stravu, péči lékaře, vychovatelek a pedagogů. Pro zrakově postižené děti starší šesti let byly organizovány doučovací či tvořivé kroužky. Děti ve školkách podporoval také systémem přímého dárcovství - český dárců mohl podporovat částkou 500 Kč měsíčně dítě navštěvující školku v Grozném nebo v Ingušsku.

Krizové a konzultační centrum

Kvůli nefungující infrastruktuře a institucím v Grozném začala rekonstrukce budovy pro Krizové a konzultační centrum.

3.2.2.5 Aktivity ČKCH v Čečensku a Ingušsku v roce 2004

Vzdělávání

V roce 2004 došlo k přesunu uprchlíků v Ingušsku, některá dětská centra tak změnila svou lokalitu, školky v Grozném byly předány čečenskému ministerstvu školství. Ve všech centrech provozovaných charitou měly děti zajištěn celodenní program, stravu i lékařskou pomoc. Byl zahájen také program integrace zrakově postižených dětí ve specializovaném centru, kde mohly rozvíjet své schopnosti při aktivitách, do kterých by se kvůli svému postižení jinak nemohly zapojit.

Potravinová pomoc

Součástí krizového centra byla jídelna pro sociálně slabé, osamělé matky s dětmi, penzisty, postižené atd., která denně poskytovala 1 500 teplých jídel.

Krizové a konzultační centrum

Budova centra byla opravena z prostředků tříkrálové sbírky, jeho provoz, zahájený 1. ledna 2004 sponzorovala nizozemská charita Cordaid. Během roku zde vyhledalo pomoc více než 3 000 osob.

3.2.2.6 Aktivity ČKCH v Čečensku a Ingušsku v roce 2005

Vzdělávání

Charita rozvíjela spolupráci s čečenským ministerstvem školství a dalšími místními organizacemi, spravovala předškolní přípravky a pořádala programy pro děti se zrakovým postižením. V Ingušsku provozovala 4 školky pro 590 dětí, v obou státech zajišťovala školení pracovníků center a pedagogů. V roce 2005 byla také obnovena a vybavena dětská hřiště v Grozném za více než 120 000 Kč.

Problematika HIV/AIDS

V oblasti prevence HIV iniciovala Charita program svépomoci osob žijících s HIV a AIDS a začala vytvářet systém psychosociální podpory nakažených osob.

Krizové a konzultační centrum

Centrum poskytovalo pomoc v nejrůznějších oblastech, vybraným osobám poskytovalo i finanční příspěvek až 5 000 rublů nebo jinou materiální pomoc. Za rok centrum kontaktovalo více než 5 500 osob.

Potravinová pomoc

Stále fungovala jídelna, která denně poskytla více než 1 600 teplých jídel, a to především tělesně postiženým a starým obyvatelům Grozného s měsíčním příjmem menším než 10 euro, nebo rodinám se čtyřmi a více dětmi.

3.2.2.7 Aktivity CHČR v Čečensku a Ingušsku v roce 2006

Vzdělávání

V průběhu roku 2006 proběhla rekonstrukce 4 dětských center ve vesnicích na čečenském venkově, která navštěvovalo 160 dětí. V Ingušsku stále fungovala 4 předškolní centra pro 590 dětí, v obou státech také probíhala integrace postižených dětí. Pracovaly také dva

menší projekty zaměřené na zdravotně handicapované děti – ve spolupráci s místní organizací Sintem se jednalo o Projekt psychosociální asistence pro tělesně handicapované děti a jejich rodiče, dále probíhala organizace mimoškolních aktivit pro zrakově postižené děti. V Grozném bylo také založeno 24 předškolních přípravků s cílem připravit děti navrátilivších se uprchlíků na bezproblémový vstup do základních škol. Součástí programu byla i výuka ruštiny, kterou některé děti neovládaly.

Problematika HIV/AIDS

Ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví Čečenské republiky, Čečenským centrem pro prevenci a boj s HIV/AIDS a nevládní organizací LIFE¹ vedla Charita projekt zaměřený v roce 2006 především na školení lékařů a středního zdravotnického personálu. V rámci 25 kurzů vedených šesti odborně vyškolenými lektory bylo proškoleny 500 lidí. Kurzy byly zaměřeny na získání základních informací o HIV/AIDS, způsobech přenosu, diagnostice, klinických a etických aspektech léčby a na problematiku stigmatizace a diskriminace. Jednorázově bylo také zakoupeno 99 setů na diagnostiku HIV. Díky podpoře WHO a UNICEF byly do škol a nemocnic po celém Čečensku distribuovány informační materiály týkající se problematiky HIV/AIDS.

Konzultační centra

Místní nezisková organizace Pozitiv, poskytující poradenskou pomoc v nejrůznějších oblastech, také zastřešovala síť 4 konzultačních center v Grozném. Konzultační centra kontaktovalo v roce 2006 více než 8 000 klientů. Charita organizaci Pozitiv intenzivně podporovala a pořádala školení zaměřená na odbornou činnost i organizační podporu.

Potravinová pomoc

Počet jídelen určených k výdeji 1 teplého jídla denně pro sociálně slabé obyvatele Grozného se v polovině roku 2006 rozšířil na 4, dohromady poskytovaly denně 1 600 teplých jídel.

¹ Původně iniciativní skupina lidí žijících s HIV/AIDS, zaregistrovaná v červnu 2006 jako nevládní organizace. Věnuje především lidem s HIV/AIDS a jejich příbuzným, kterým poskytuje psychosociální poradenství. Mezi další aktivity organizace LIFE patří podpora skupiny vzájemné pomoci pro lidi žijící s HIV/AIDS, vytváření informačních materiálů obsahujících informace o možnostech prevence a léčby HIV/AIDS a reprezentování zájmů lidí žijících s HIV/AIDS na všech úrovních s cílem snížit stigmatizaci a diskriminaci. (zdroj: Výroční zpráva ČKCH 2006)

Rekonstrukce

„Ve spolupráci s místní nevládní organizací Centrum humanitární pomoci (CHA) zajistila Charita využití finančních prostředků na částečnou rekonstrukci 130 rodinných domů poškozených během válečného konfliktu. Což znamenalo opravu jedné místnosti o minimálních rozměrech 20 m² (rodiny obdržely pro tento účel dvě plastová okna, dveře, zámky, okenní parapety a krytinu na celou střechu domu). Každý z účastníků projektu se aktivně podílel na rekonstrukci domu. Pracovníci charitní kanceláře v Ingušetii zkontrolovali všechny rekonstruované domy a potvrdili 100procentní úspěšnost. Všechny 130 domů je částečně zrekonstruováno a obydleno. Podle posledního průzkumu, který jsme prováděli společně s nevládní organizací CHA je v Grozném stále okolo 290 rodinných domů, částečně poškozených nebo zcela zničených válkou. Pro příští rok plánujeme rekonstrukci dalších 130 rodinných domů.“ (Výroční zpráva CHČR 2006, s. 23)

Podpora povědomí o programech v ČR

Diecézní charita Plzeň pořádala v roce 2006 v Plzni a dalších městech 7 multikulturních večerů vedených cizinci a zaměřených krom Čečenska i na Palestinu, Bělorusko, Srbsko, Sýrii, Mongolsko a Kyrgyzstán.

3.2.2.8 Aktivity CHČR v Čečensku a Ingušsku v roce 2007

Vzdělávání

V projektu předškolních přípravek získávalo předškolní vzdělávání 1 200 dětí, z toho 320 znevýhodněných dětí a dětí se speciálními potřebami. Program byl propojen se základními školami, které plánovaly převzít po skončení projektu za centra odpovědnost. Charita také nově zbudovala a vybavila dětská centra na čečenském venkově, ve kterých probíhala předškolní výchova pro 160 dětí. Pokračovala organizace aktivit pro zrakově postižené děti. 4 dětská centra v Ingušsku poskytovala předškolní výchovu, stravu i lékařskou péči 590 dětem. Tato centra byla na podzim 2007 předána místním nevládním organizacím. Dětem v Čečensku také individuálně přispívali dárci z České republiky, a to především na školné, léky a zdravotnické služby. Ve spolupráci s místní organizací Sintem probíhal projekt psychosociální asistence pro tělesně handicapované děti a jejich rodiče Budeme spolu.

Problematika HIV/AIDS

Projekty v této oblasti se zaměřovaly především na „školící programy pro lékaře a střední zdravotnický personál/ studenty/ vězeňský personál včetně vězňů – cílem této části projektu je pomocí osvěty bojovat proti stigmatizaci a diskriminaci lidí žijící s virem HIV/AIDS. Školící programy byly zaměřeny na získání základních informací o HIV/AIDS, způsobech přenosu, diagnostice, klinických a etických aspektech léčby a na problematiku stigmatizace a diskriminace.“ (Výroční zpráva CHČR 2006, s. 24)

Konzultační centra

Síť konzultačních center, zastřešená místní neziskovou organizací Pozitiv, poskytla v roce 2007 poradenskou pomoc v nejrůznějších oblastech více než 12 000 klientům v Grozném a 8 přilehlých vesnicích. V roce 2007 byl projekt rovněž zaměřen na komunitní rozvoj čečenského venkova, s cílem podnítit spoluúčast obyvatel venkova na řešení problémů jejich vlastní obce

Potravinová pomoc

Ve spolupráci se Světovým programem pro výživu WFP a Ministerstvem sociálních věcí Čečenské republiky probíhal v jídelnách ve čtyřech vybraných částech Grozného výdej jednoho teplého jídla denně a zajištění sociálních aktivit pro sociálně slabé obyvatele.

3.2.2.9 Aktivity CHČR v Čečensku a Ingušsku v roce 2008

Vzdělávání

Ve čtyřech zrekonstruovaných a plně vybavených dětských centrech rozmístěných v čečenských vesnicích probíhala v půldenních programech předškolní výchova celkem 320 dětí ve věku od 4-6 let, jejímž cílem je připravit a usnadnit dětem (zejména také sociálně znevýhodněným a dětem se speciálními potřebami) vstup do první třídy základní školy. Mateřské školky, původně založené a úspěšně provozované Charitou ČR, byly v souladu s dlouhodobým plánem projektu v roce 2007 předány do rukou místního partnera Progress. 22 plně funkčních a vybavených mateřských školek navštěvovalo cca 1 200 dětí, na jejich provoz přispívala čečenská státní správa, rodiče dětí a rovněž Charita ČR.

Obnova a podpora získávání prostředků obživy

„Projekt pomáhá při obnově prostředků obživy z drobného podnikání v Nožaj-jurtovském regionu a v hlavním městě Grozném. Celkový počet osob – přímých i nepřímých příjemců pomoci – je odhadován na přibližně 500 osob. Přímým příjemcům pomoci byl na základě výběrového řízení poskytnut finanční mini-grant na vybavení potřebné k dané podnikatelské činnosti. Při výběru byla zohledněna ekonomická situace a složení členů rodiny, zdravotně postižení, připravenost příjemce pomoci podílet se vlastním vkladem do vybrané aktivity (vlastním know-how nebo finančním nebo materiálním příspěvkem). Projekt rovněž zohledňuje užitečnost podnikatelských činností v rámci jednotlivých vesnic. Podnikatelskými aktivitami jsou například chov krav na mléko, býků na maso, chov koz a ovcí, výroba zemědělského nářadí, oprava automobilů, krejčovská dílna, pekárna, obchod s potravinami, pěstování zeleniny ve skleníku apod.“ (Výroční zpráva CHČR 2008, s. 4) Asi 50 rodin bylo také zařazeno do programu individuální pomoci financovaného z prostředků sbírkového konta v ČR.

Potravinová pomoc

Do poloviny roku zajišťovaly čtyři jídelny v Grozném po pět dní v týdnu teplé obědy pro cca 1 600 sociálně slabých obyvatel města (především zdravotně postižení, sirotci, důchodci, vdovy a sociálně slabé rodiny s velkým počtem dětí). Projekt, organizovaný ve spolupráci se Světovým programem výživy a Ministerstvem sociálních věcí České republiky, byl v červnu 2008 ukončen.

Problematika HIV/AIDS

Stejně jako v roce 2007 zahrnoval projekt školící program s cílem bojovat pomocí osvěty proti vyloučení a diskriminaci lidí žijících s virem HIV. Ve spolupráci s organizací Life bylo poskytováno psychosociální poradenství a další podpora osob žijících s HIV.

Rozvoj čečenského venkova

Ve spolupráci s místní partnerskou organizací Pozitiv se v roce 2008 v osmi čečenských vesnicích uskutečnil projekt rozvoje venkovských komunit. Vytváření programu se účastnili rovněž sami obyvatelé vesnic. Materiály a zařízení na aktivity (stavba dětských hřišť apod.) byly zakoupeny Charitou, veškerou práci provedli bezplatně místní obyvatelé.

3.2.2.10 Aktivity CHČR v Čečensku a Ingušsku v roce 2009

Vzdělávání

Ve čtyřech zrekonstruovaných vesnických dětských centrech stále probíhala předškolní výchova pro 320 dětí ve věku 4–6 let. 21 mateřských školek založených Charitou a vedených místní organizací navštěvovalo asi 1 200 dětí. Dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí Charita ČR hradila příspěvky v mateřských školkách a předškolních centrech, dětem se speciálními potřebami poskytovala prostředky na nákup léků a rehabilitačních služeb.

Obnova a podpora získávání prostředků obživy

Jednalo se o podporu drobného podnikání prostřednictvím hmotných grantů poskytovanou v horských oblastech v regionu Nozhaj Yurt, program probíhal stejně jako v roce 2008.

Rozvoj čečenského venkova

Program rozvoje venkova probíhal ve čtyřech čečenských vesnicích, aktivity zahrnovaly např. výstavbu vodovodu, zavedení veřejného osvětlení, rekonstrukce apod. Materiál a zařízení poskytovala Charita ČR, práci provádí bezplatně místní obyvatelé.

Tyto i další projekty pokračovaly i v letech 2010 a 2011, pro toto období ale ještě neexistují výsledné a závěrečné zprávy, kde by byly výsledky projektů zmapovány.

3.3 Berkat

3.3.1 O občanském sdružení Berkat

Organizace Berkat byla jako občanské sdružení oficiálně zaregistrována v roce 2001 Petrou Procházkovou a Janou Hradilkovou. Petra Procházková působila od roku 1992 jako zahraniční korespondentka v Ruské federaci, roku 1994 byla u zrodu novinářské agentury Epicentrum, točila zejména reportáže o konfliktech v Abcházii, Afghánistánu, Osetii apod. a intenzivně se zajímala také o Čečensko. Tam také v roce 2000 na rok odjela jako humanitární pracovnice a spoluzakládala zde dětský stacionář a místní sdružení Berkat (čečensky „šťěstí“ nebo „milosrdenství“). V témže roce ale byla ruskými úřady označena za nežádoucí osobu a nemohla nadále v oblasti působit. Proto došlo k založení sdružení Berkat v České republice, jehož hlavním cílem byla pomoc lidem postiženým válečnými konflikty v Čečensku a také Afghánistánu. Sdružení samo se neoznačuje za humanitární organizaci, koncepcí svého programu chce humanitární pomoc spíše doplňovat. Zapojení a práce jednotlivých spolupracovníků vychází zpravidla z jejich nesouhlasu s tím, co se v postižených oblastech děje, snahy na problémy upozornit a postiženým pomoci. Paní Jana Hradilková mi své důvody popsala takto: „Hlavním důvodem mého angažmá byl zásah faktem války. Reakce Evropanů na válku mne začala už hodně zajímat během balkánského konfliktu. Ptala jsem se sama sebe – JAK je možné, že Evropa, v době maximální informační propojenosti a s historickou zkušeností holokaustu nemá pojistky proti vzniku a schopnost zastavit taková lidská zvěrstva, jako se děla v Srebrenici nebo v Čečensku. Tato otázka byla mým hlavním motivem. Chtěla jsem se pokusit k sobě přiblížit lidi odtamtud s lidmi odsud. A prozkoumat přitom, co lidi k sobě přibližuje (a co je pramenem kolektivního zdraví) a co je naopak odcizuje a je pramenem kolektivního šílenství.“

Mezi hlavní cíle Berkatu patří „Pomáhat sobě i druhým, abychom ze sebe i z ostatních měli radost.“ a „bez zbytečné administrativy, kontrolování především vlastním svědomím, se snažme hledat v lidech i sobě to lepší,co v nich a nás dříme.“ (<http://www.berkat.cz/>) Hlavní zásady sdružení pak jsou:

1. „Pomáhat má smysl nejen těm, kteří jsou nám příjemní, líbí se nám, či je litujeme. Pomáhat je třeba všem, kteří to potřebují. [...]

2. Za vynaložené úsilí při poskytování pomoci druhému nelze čekat ani vděčnost ani žádné jiné odměny.
3. Pomáhat lidem z odlišných kultur nesmí být zaměňováno snahou přesvědčit je, že ta naše kultura je lepší.“ (tamtéž)

V roce 2006 otevřel Berkat v Praze centrum InBáze napomáhající integraci cizinců v České republice. V této době už ale aktivity společnosti začaly přesahovat její původní rámec a v roce 2010 došlo k definitivnímu rozdělení na dvě organizace – Občanská společnost Berkat a InBáze Berkat, o.s. O. s. Berkat se věnuje projektům v Afghánistánu, InBáze projektům v České republice a Čečensku. Na svých webových stránkách www.inbaze.cz definuje společnost InBáze Berkat nově své cíle a činnosti:

1. „Cílem sdružení je vykonávat komunitní a sociální práci, humanitární pomoc a zahraniční rozvojovou spolupráci, což představují zejména:
 - a) integrační programy pro migranty a českou veřejnost v rámci komunitních center sdružení
 - b) práce se zranitelnými skupinami, zejména aktivity a pomoc pro ženy, pro rodiny s malými dětmi a pro seniory
 - c) práce s dětmi a mládeží v České republice a v zahraničí – zejména v integračních programech, volnočasových aktivitách, vzdělávacích programech a v rámci rozvojové spolupráce
 - d) osvětová a konzultační činnost pro českou veřejnost a migranty, vedoucí k vzájemnému porozumění
 - e) vlastní projekty a spolupráce s humanitárními organizacemi v oblastech zasažených humanitárními katastrofami
 - f) práce s dobrovolníky
2. Sdružení bude získávat finanční prostředky na realizaci svých cílů:
 - a) podáváním žádostí o granty, dotace a veřejné zakázky
 - b) pořádáním veřejných sbírek
 - c) poskytováním prostoru pro reklamu při aktivitách sdružení
 - d) vyvíjením živnostenské činnosti a to v těchto oborech podle zákona o živnostenském podnikání:

- a. výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1-3 živnostenského zákona (reklamní činnost, marketing, mediální zastoupení, provozování kulturních, kulturně – vzdělávacích a zábavních zařízení, pořádání kulturních produkcí, zábav, výstav, veletrhů, přehlídek, prodejních a obdobných akcí)
- b. hostinská činnost“

Zdroj: www.inbaze.cz

3.3.2 Aktivity občanského sdružení Berkat v Čečensku

Informace o činnosti byly čerpány především z webových stránek www.berkat.cz, www.inbaze.cz a www.cecna.cz. Na těchto stránkách se nachází články o aktivitách společnosti Berkat, výroční zprávy InBáze Berkat o. s. a také Souhrnná zpráva: 10 let aktivit v Čečensku.

3.3.2.1 Aktivity Berkatu v Čečensku v roce 2001

V roce 2001 proběhla oficiální registrace společnosti Berkat jako občanského sdružení. V rámci programu Pomoc lidem v ruinách probíhaly besedy, benefiční akce, Kavkazské večery, projekce filmových dokumentů a putovní výstava fotografií Ivy Zimové, další prostředky pocházely z veřejných sbírek nebo soukromých darů. Přímo v Čečensku byla poskytována individuální pomoc podvalščikům.

3.3.2.2 Aktivity Berkatu v Čečensku v roce 2002

Individuální pomoc podvalščikům probíhala i v roce 2002. Od ledna také probíhá příprava na taneční turné dětského souboru Maršo (čečensky „svoboda“) z uprchlického tábora na čečensko-ingušské hranici. Kvůli záplavám v ČR musely být koncerty s názvem Putovní koncert „Před válkou jsem měl hračky“ odloženy na leden 2003, organizátoři ale využili tři už připravených koncertů na Moravě k benefici na pomoc několika zatopeným vesnicím a pražskému divadla v Dlouhé, kde měl jeden z koncertů probíhat. Do akce byly zapojeny mimo jiné Senát, Ministerstvo vnitra a další nevládní organizace, spolky i jednotlivci, a také mise společnosti Člověk v tísni na Severním Kavkaze.

V návaznosti na pobyt dětí ze skupiny Maršo byla před jejich příjezdem také vydána první verze knihy rozhovorů s šesti čečenskými ženami od Petry Procházkové s názvem Aluminiová královna.

3.3.2.3 Aktivity Berkatu v Čečensku v roce 2003

Proběhly připravované koncerty skupiny Maršo, které odstartovaly benefiční kampaň pro založení programu „Pomoc lidem v ruinách Grozného“. Poselstvím kampaně bylo „...ukázat české veřejnosti možnosti, jak pomoci strádajícím Čečencům a pokusit se ji přesvědčit, že všichni Čečenci nejsou „teroristé a bojovníci“. Hlavním cílem této akce bylo představit tento národ a jeho bohaté kulturní tradice, které jsou dlouhotrvající válkou vážně ohroženy.“ (Tancem proti terorismu aneb Maršo znamená svoboda)

Byl zahájen také společný program s organizací Člověk v tísni - Individuální pomoc lidem v ruinách a Ženské centrum Iman. „Cílem bylo nastartovat komunitní svépomoc, tj. poskytnout zázemí a vytvořit prostor pro neaktivnější osoby, pomoci jim pracovat samostatně pro druhé a tak přenést princip sociální empatie do totálně zdevastovaného prostředí, kde se každý pere o vlastní přežití. Volba programu, který byl výsledkem dohody mezi Berkatem, pracovníky ČvT a místními ženami – provoz praktických kurzů šití, vázání šátků, kurzy angličtiny a počítačů.“ (Souhrnná zpráva: 10 let aktivit v Čečensku) Zahájen byl také program Přátelská pomoc rodinám.

3.3.2.4 Aktivity Berkatu v Čečensku v roce 2004

Do programu Přátelská pomoc rodinám bylo na počátku roku 2004 zařazeno více než 30 rodin z ČR, které podporovaly přibližně stejný počet neúplných rodin v Čečensku, tvořených sirotky s prarodiči či pěstouny, polosirotky nebo starými lidmi. Pokračovaly také aktivity v ženském centru Iman.

3.3.2.5 Aktivity Berkatu v Čečensku v roce 2005

Stále probíhal program Přátelská pomoc rodinám, začínaly také přípravy na dvouměsíční umělecký a vzdělávací pobyt taneční skupiny Maršo v ČR pod názvem Tancem proti

terorismu. Za podpory Rozvojového programu ČR vznikl také projekt ženského komunitního centra Doezal.

Díky investici sdružení Berkat založily čečenské ženy v Grozném fond Semja zaměřený na pomoc sociálně slabým, neúplným rodinám, starým lidem apod.

3.3.2.6 Aktivity Berkatu v Čečensku v roce 2006

Fungovalo komunitní centrum Dořezal s programem zaměřeným zejména na ženy, děti a staré lidi. Stále probíhal program Přátelská pomoc rodinám, který se ale postupně měnil a zaměřoval na integraci rodin do programu komunitního centra a investice do rodinných podniků.

Od ledna probíhaly benefiční akce na podporu návrat souboru Maršo do ČR. Ten zde strávil přibližně dva měsíce, vystoupení byla doplněna studentským programem a vystoupeními hostitelských tanečních souborů. Turné mělo opět velký úspěch, bylo navíc doplněno akcemi jako jsou výstavy, přestavení definitivního vydání knihy Aluminiová královna nebo konference v Senátu Parlamentu ČR na téma Současná situace v Čečensku a podmínky pro zahraniční pomoc.

3.3.2.7 Aktivity Berkatu v Čečensku v roce 2007–2008

Krom programů Přátelská pomoc rodinám a aktivit komunitního centra Doezal byly připravovány také studijní pobyty čečenských spolupracovníků organizace Berkat v ČR. Byl zajištěn také ozdravný pobyt nemocných dětí a sirotek u Kaspického moře v Dagestánu.

3.3.2.8 Aktivity Berkatu v Čečensku v roce 2009–2010

Probíhaly programy Přátelská pomoc rodinám, ozdravné pobyty dětí i aktivity komunitního centra Doezal, jehož program se během let změnil a „postupně se na základě vyjednávání českých i čečenských členů týmu daří vytvořit model, který je kombinací sociálně zdravotního servisu, vzdělávacího programu a svépomocných dílen. [...] Hlavním cílem týmu Centra Doezal se stává dlouhodobá a komplexní podpora mladých žen jakožto

hlavních opor současné čečenské rodiny. Volba předmětů výukového programu vychází z praktických potřeb, perspektiv na uplatnění se na trhu práce ale zároveň i na vybavení pro kontakt se světem. Individuální podpora absolventek kurzů při zakládání nových rodin, rodinných podniků.“ (Souhrnná zpráva: 10 let aktivit v Čečensku)

V roce 2009 byl také zahájen dvouletý vzdělávací kurz Praktický institut Eva. Ve spolupráci s českým sdružením Post bellum byl zahájen projekt Paměti staříků. Do této doby se také podařilo vytvořit dvě samostatně výdělečné dílny – šicí – Salon Chava a cukrárnu v Grozném.

3.4 Další české organizace, projekty a programy zabývající se čečenským konfliktem a související humanitární pomocí

3.4.1 Čeští Lékaři bez hranic v Čečensku

Lékaři bez hranic jsou mezinárodní humanitární organizace, založená v roce 1971 za účelem poskytování pomoci v případě krizí nebo ohrožení, známá je především svými projekty v rozvojových zemích a válečných oblastech. Náборы dobrovolníků pořádají v různých zemích, jejich projektů se účastní i čeští odborníci. „Lékaři bez hranic jsou svědky změn v Čečensku již od roku 1993, kdy reagovali na první válku krizovou intervencí. S vysídlením obyvatelstva v průběhu druhé války v roce 1999 otevřeli Lékaři bez hranic programy pro čečenské uprchlíky v sousedním Ingušsku. Práce organizace v regionu byla ovšem omezena smrtelnými útoky na humanitární pracovníky a únosy dobrovolníků Lékařů bez hranic. [...] V takové nejistotě byli Lékaři bez hranic nuceni uchýlit se k řízení svých aktivit na severním Kavkaze z dálky, spoléhající se výhradně na týmy vyškolených a vysoce motivovaných místních lékařů, sester, logistiků a administrátorů, kteří spravují operace v terénu. Jejich práce je koordinována mezinárodními spolupracovníky Lékařů bez hranic z kanceláře v Moskvě, kteří oblast pravidelně navštěvují.“ (<http://www.lekari-bez-hranic.cz/>)

3.4.2 Pomoz jednomu člověku

Pomoz jednomu člověku je občanské sdružení založené v prosinci 2008. První akce s názvem Pomoz jednomu člověku začala už v roce 2004, kdy Hana Demeterová navrhla ruským opozičním novinám Novaja Gazeta poslat každému ze 450 poslanců ruské Státní Dumy dopis od rodičů dětí, které byly raněny při válce v Čečensku. Dříve strávila Hana Demeterová několik let na Severním Kavkaze, nepatřila ale k žádné „zavedené“ organizaci, zprávy o její činnosti proto nejsou vždy jednoznačné a objektivní. V roce 2007 např. zorganizovala návštěvu 14 lékařských odborníků, kteří vyšetřili v Čečensku více než 1 000 dětí. V průběhu návštěvy byla místními úřady zatčena kvůli údajnému nedovolenému pobytu na území Čečenska, přičemž byla také rozšířena zpráva, že se jednalo o zatčení kvůli podvodu. Oficiálně obviněna z podvodu ale H. Demeterová nebyla a druhý den po

zatčení byla propuštěna. V současné době zřizuje sdružení Pomoz jednomu člověku webové stránky pomoz.cz a <http://www.helpaman.org/>, kde se snaží informovat mimo jiné o situaci v Čečensku a poskytovat zde „pravdivé“ zpravodajství.

3.4.3 Prague Watchdog

Sdružení Prague Watchdog bylo organizací, která sice přímo humanitární nebo rozvojové projekty neprovozovala, ale zabývala se shromažďováním a šířením informací o konfliktu v Čečensku. Toto občanské sdružení provozovalo v letech 2000-2010 webové stránky <http://www.watchdog.cz/>, které byly zaměřeny převážně na sledování politické situace a oblasti lidských práv a humanitární pomoci v Čečensku. Příspěvatelé pocházeli především z Ruské federace, sdružení mělo i vlastní dopisovatele z Čečenska. Projekty byly podporovány grantem nadace The National Endowment for Democracy (NED)² a poslední z nich byl ukončen v červnu 2010.

3.4.4 Výbor SOS Čečensko

Výbor SOS Čečensko založila na konci roku 1999 Jana Hradilková. Toto uskupení mělo sjednotit a koordinovat různé akce na podporu lidských práv v Čečensku. Mezi jeho nejvýznamnější aktivity patřily demonstrace, akce pro veřejnost, novináře i politiky a různé výzvy, petice a otevřené dopisy. Na aktivity Výboru navázal vznik občanského sdružení Berkat (více v oddílu 3.3 Berkat).

² The National Endowment for Democracy (<http://www.ned.org/>) je soukromá nezisková organizace podporovaná federálním Kongresem USA. Zaměřuje se na posilování demokracie a demokratických institucí ve světě.

SHRNUTÍ A ZÁVĚRY

Jak jsem naznačila v úvodu práce, mým cílem bylo prozkoumat a popsat české humanitární a rozvojové projekty, které proběhly nebo probíhají na území Čečenska a Inguška.

Protože potřeba humanitárních aktivit zde vyplynula z humanitární krize způsobené dvěma rusko-čečenskými válkami, zaměřila jsem se v první kapitole na stručné popsání a vysvětlení tohoto konfliktu. V této části jsem informace čerpala převážně z knižních pramenů nebo odborných článků z internetu.

Ve druhé kapitole jsem se věnovala humanitární práci jako takové, jejím aktivitám, etickému kodexu pro poskytování humanitární pomoci a standardům, mezi které patří minimální standardy pro zásobování vodou a hygienická opatření, standardy pro výživu, pro potravinovou pomoc, pro poskytování nouzového přístřeší a jeho plánování a standardy pro zdravotní péči.

Třetí kapitola se zabývá samotnými humanitárními a rozvojovými projekty. Nejprve jsem se věnovala programům společnosti Člověk v tísni. Ta v Čečensku působila v rámci drobných projektů už od roku 1995, v roce 2000 pak byla první mezinárodní organizací, která zahájila vypravování konvojů do válečného vnitrozemí. V oblasti pak působila až do roku 2009, věnovala se především potravinové pomoci, od distribuce základních potravin po pozdější program potravin za práci, opravám a rekonstrukcím, kdy poskytovala materiál na opravu rodinných domů, poskytovala také zdravotní péči např. ve formě pojízdné kliniky v ingušských uprchlických táborech, kde také budovala školy pro uprchlíky. Společnost se věnovala také obnově školství, opravila několik škol a podporovala rekvalifikační kurzy.

Další významnou organizací působící v této oblasti byla Charita ČR, o které pojednává oddíl 3.2. Charita zpočátku podporovala hlavně dětská centra a předškolní zařízení, kvůli nefungující infrastruktuře v Grozném založila Krizové a konzultační centrum, jehož součástí se stala jídelna pro sociálně slabé. Později se začala Charita věnovat prevenci HIV a vytvářet systém psychosociální podpory nakažených osob, intenzivně podporovala také místní neziskovou organizaci Pozitiv. Od roku 2006 pomáhala také s rekonstrukcemi domů

a rozvíjela povědomí o svých čečenských projektech v ČR, od roku 2008 přibyl nový program podpory čečenského venkova.

Oddíl 3.3 popisuje projekty občanské společnosti Berkat, jejíž vznik přímo navázal na Výbor SOS Čečensko. První aktivitou, tehdy ještě před oficiálním vznikem společnosti, bylo založení dětského stacionáře Berkat v Grozném. Mezi další projekty této společnosti patří individuální pomoc obyvatelům Grozného, dvě turné dětského tanečního souboru Maršo po České republice, bylo založeno ženské centrum Iman a komunitní centrum Doezal a program Přátelská pomoc rodinám.

V další části práce jsou ve stručnosti popsány čtyři další české projekty, které nemusely nutně poskytovat humanitární pomoc, ale zabývaly se např. vysíláním lékařů do Čečenska, shromažďováním a šířením informací o rusko-čečenském konfliktu a místní situaci apod. Sem patří např. česká odnož Lékařů bez hranic, občanské sdružení Pomoz jednomu člověku, sdružení Prague Watchdog nebo předchůdce Berkatu, Výbor SOS Čečensko.

Informace o zmíněných organizacích a jejich projektech jsem čerpala převážně z jejich internetových stránek, kde jsou také k dispozici závěrečné zprávy, nebo z jiných článků informujících o jejich aktivitách.

Přestože je humanitární práce velmi významnou částí mezinárodních vztahů a je klíčová pro rozvoj regionů nacházejících se v krizi, je možné se při studiu tohoto tématu setkat také s pochybnostmi a kritikou, například co se týče možného zneužití pomoci, ať už ze strany žadatelů nebo přímo humanitárních pracovníků. Je sice pravda, že nic nelze ošetřit stoprocentně a v malé míře mohou být tyto obavy oprávněné, každá organizace má ale své kontrolní mechanismy, které by možnému zneužití měly předcházet a bránit. U menších organizací může být tímto mechanismem samotný fakt, že organizace poskytuje podporu v menším rozsahu, která je adresnější, a pracovníci mají dostatečný přehled jak o sobě navzájem, tak o příjemcích pomoci. U větších organizací, jako je například Člověk v tísni, jsou kontrolní mechanismy důkladně propracované a zpravidla fungují na několika úrovních. Podle informací, které mi poskytl pan Marek Vozka, to mohou být mechanismy vnější, které si nastavují donoři (např. kontrola finančních zpráv, kontroly na místě, evaluační mise, nezávislé finanční a programové audity), a mechanismy vnitřní, od různých seznamů a podmínek k poskytování pomoci, až po vlastní kontrolní oddělení,

keré může kontrolovat jak kvalitu práce, tak pravdivost údajů od žadatelů. Přijímat úplatky nebo zneužívat pomoc pro sebe je navíc u humanitárních pracovníků morálně nepřijatelné, což je zdůrazňováno i místními spolupracovníky, kteří mohou mít jiné kulturní návyky; v případě pochybení bývá pracovní poměr rozvázáán. Existuje také názor, že příjemci humanitární pomoci mohou rezignovat a přestat se o sebe starat sami. Sylva Horáková, které jsem se na tuto problematiku ptala, považuje kritiku z tohoto hlediska za irelevantní, protože „Humanitární pomoc je poskytována lidem bezprostředně po katastrofě a má krátkodobější charakter. [...] Jedná se o zabezpečení okamžitých potřeb; [...] lidé jsou v kritické situaci, kdy si sami nepomohou“. Tento problém se tedy týká spíše rozvojové spolupráce. „Rozvojová spolupráce (proto se nazývá spoluprací a ne pomocí) přepokládá naopak aktivní spoluúčast příjemců pomoci; je dlouhodobá a zde právě někdy nastává problém pasivnosti, pokud jsou rozvojové projekty nastaveny nesprávně. Nicméně zde může být více příčin pasivnosti příjemců (např. problém „vývozu hodnot západní civilizace“ do rozvojových zemí; odlišná mentalita beneficiaries; donor driven projects; ignorování kulturních zvyklostí v dané zemi, climate change, globalizace...)“ Aby se předcházelo „pasivizaci“ příjemců pomoci, vznikají adresné projekty, kdy je vyžadována také jejich aktivní účast. Mezi takové projekty patří například podpora místního podnikání, darování domácích zvířat k založení farmy, poskytování materiálu k opravám svépomocí, „potraviny za práci“, rekvalifikační kurzy apod. Všechny české organizace popisované v této práci programy tohoto typu podporovaly nebo stále podporují, a zapojování příjemců pomoci do aktivit je velmi úspěšné, což je možné říci o českých humanitárních a rozvojových projektech v Čechách a Ingušsku celkově.

Díky práci na tomto tématu jsem výrazně rozšířila své znalosti co se týče jak situace v Čechách a Ingušsku, tak především humanitárních aktivit v této oblasti, a snažila jsem se co možná nejlépe splnit svůj hlavní cíl – tyto aktivity shrnout a popsat, což se mi doufám podařilo.

РЕЗЮМЕ

Целью настоящей работы является описание истории и проблем в данных областях, и, главным образом, описание работающих там организаций и их проектов. Дополнительной задачей является создание глоссария к данной теме. Своей цели я достигла анализом доступных ресурсов и консультациями со специалистами.

Гуманитарная деятельность в Чечне и Ингушетии была нужна прежде всего вследствие гуманитарного кризиса, вызванного двумя войнами в Чечне. Первые военные конфликты в области Северного Кавказа начались уже в 18-ом веке. Борьбы тогда завершились подписанием договора о защите империи, и Чечня потеряла свой суверенитет до 1834 г., когда началось восстание имама Шамиля. Восстание долго было удачным, но в 1859 г. Чечня снова стала частью империи с особыми правами. После создания Советского Союза в 1922 г. возникла Чеченская автономная область, в 1934 г. Чечня и Ингушетия соединились, а в 1936 г. была создана Чечено-Ингушская Автономная Советская Социалистическая Республика. В 1937 г. была проведена военная операция, в ходе которой арестовали или убили 14 000 чеченцев, а в 1944 году все чеченцы и ингуши были обвинены в сотрудничестве с немецкими войсками и депортированы в Центральную Азию. Условия жизни переселенцев были очень трудные, их права были ограничены. Однако, после смерти Сталина были ограничения постепенно отменены, в 1957 г. Чечено-Ингушская АССР была восстановлена, и жители быстро начали возвращаться. В 1991 г., после распада Советского Союза, провозгласила Чечня под руководством бывшего советского генерала Джохара Дудаева независимость. Ингушетия, однако, осталась в рамках Российской Федерации. После первого, неудачного, военного наступления российских войск в ноябре 1994 г., российские войска вновь вошли в Чечню в декабре, когда началась война. Первая чеченская война (1994 - 1996 гг.) была прежде всего партизанской войной с многочисленными жертвами, и закончилась в августе 1996 г., когда были подписаны так называемые Хасавюртовские соглашения. Но в 1999 г. вошли боевики Шамиля Басаева в Дагестан, а российские войска вновь вошли в Чечню. Война быстро закончилась, но режим контртеррористической операции длился почти 10 лет, до 2009 года. В то время в Чечне перестала функционировать экономика и инфраструктура, были

распространены теракты, и другие преступления. Из-за этой ситуации, многие чеченцы также эмигрировали, прежде всего в лагеря беженцев в Ингушетию. Такую ситуацию можно назвать гуманитарным кризисом, и по этой причине начали в области работать гуманитарные организации.

Темой второго раздела моей работы является гуманитарная помощь. Хотя гуманитарных организаций много, и их программы и методы предоставления помощи разные, имеются в этой области определенные правила. Эти правила описывают, например, минимальные стандарты гуманитарной помощи, и этический кодекс предоставления гуманитарной помощи. Данные стандарты образовались на основе международного гуманитарного права, и их цель заключается в унификации доступа к гуманитарной помощи, и улучшении качества помощи. В основные стандарты включаются, например, стандарты санитарных мер, водоснабжения, питания, продовольственной помощи, предоставления и планирования временного жилья, и стандарты в области здравоохранения. Этический кодекс разработали совместно Международная Федерация обществ Красного Креста и Красного Полумесяца, и Международный комитет Красного Креста, и в случае вооруженного конфликта принято применять кодекс в соответствии с международным гуманитарным правом. Кодекс включает в себя несколько основных принципов, например: гуманитарные нужды всегда приоритетны, помощь оказывается независимо от расы, религии или национальности ее получателей, приоритеты помощи определяются на основе нужд ее потребителей, и т. д. Помощь не должна быть использована для поддержки политических или религиозных взглядов, и гуманитарные организации должны стремиться учитывать местную культуру, обычаи, и достоинство получателей помощи.

Третий раздел моей работы касается чешских гуманитарных организаций и их проектов в Чечне и Ингушетии. Первая чешская организация, которая в данной области начала работать - «Člověk v tísni» («Человек в беде»). Первая миссия этой организации начала в Чечене работать уже в 1994 г. В этом году была выслана гуманитарная помощь в чеченские и ингушские больницы, также была проведена первая благотворительная коллекция «SOS Šečensko» («СОС Чечня»). Помощь больницам предоставляла организация также в 1995 г. В 1996 - 1997 гг. работа «Человека в беде» сосредоточилась в других странах, но в 1997 г. поддерживала

организация журналистов агентства «Чеченпресс» (Chechenpress). Кроме того, она приняла участие в работе Международного трибунала для осуждения преступлений против человечества и военных преступлений в Чечне в 1994 - 1995 гг. В 2000 - 2001 гг. была проведена вторая коллекция «SOS Їеёensko», которая была очень удачной, общее количество собранных денег составило более 20 миллионов крон. В 2000 г., после начала второй чеченской войны, «Человек в беде» был первой международной организацией, которая начала в Чечню посылать конвои, и в данной области действовал до 2009 г. Организация предоставляла прежде всего продовольственную помощь, помощь с реконструкциями домов, материалы для ремонта и реконструкций, оказывала медицинскую помощь, и т. д. Медицинскую помощь организация предоставляла также в виде мобильных клиник в ингушских лагерях беженцев, где она также построила школы для детей беженцев. Организация занималась и восстановлением школ, несколько школ были отремонтированы, или им был предоставлен материал для их ремонта. Организация также поддерживала курсы переподготовки. В 2004 г. миссия «Человека в беде» на Северном Кавказе являлась крупнейшей миссией организации. Несмотря на это, в апреле 2005 г. российские власти отказались от пролонгирования ее регистрации для работы в Российской Федерации, так что проекта организации могли работать только до конца июня 2005 г. Часть своих проектов «Человек в беде» передал местной организации «Центр гуманитарной помощи», с которой он в дальнейшем сотрудничал. Новую регистрацию для работы получил «ЧвБ» в октябре 2007. Работа «Центра гуманитарной помощи» была сама по себе достаточно успешной, так что «ЧвБ» не вернулся к всем своим оригинальным проектам, а поддерживал прежде всего программы реквалификации в столярной. Этот проект завершился в 2009 году, и в этом году завершилась также миссия «Человека в беде» в Чечне.

Другая крупная чешская организация, работающая в Чечне и Ингушетии – «Charita Їeská republika» («Каритас Чехия»). В рамках «Каритас Оломоуц» она в Чечне работала уже с 1995 г. В 2000 она разместилась в ингушской Назрани и начала работать в Ингушетии и чеченском Грозном. Сначала она поддерживала, главным образом, детские и дошкольные центры, которые открывала до 2003 г. В этом году начала также организовать проекта поддержки детей с нарушением зрения. Из-за уничтоженной инфраструктуры в Грозном основала «Каритас» Кризисный и консультативный центр, частью которого стала столовая для малоимущих. С 2005 г.

«Каритас» также занимается профилактикой ВИЧ, начала программу самопомощи и систему психосоциальной поддержки инфицированных ВИЧ/СПИДом. С этой целью она также поддерживала местную организацию «Позитив». С 2006 года «Каритас» также предоставляла помощь с реконструкциями и восстановлением домов, и повышала осведомленность о своих проектах в Чехии. А в 2008 г. началась новая программа поддержки и развития чеченских деревен. Программы «Каритас» работают в Чечне до сих пор.

В Чечне и Ингушетии работает также «Berkat» («Беркат»). Первым проектом «Беркат», еще до официального формирования общественного объединения, было основание детского дома в Грозном в 2000 г. В том же году получила журналистка Petra Procházková, которая детский дом основала, статус «персона нон грата» и немогла на территории Российской Федерации больше работать. С целью поддержки данного детского дома и основания других проектов, была в Чешской Республике основана организация «Беркат», которая начала работать прежде всего в Чечне и Афганистане. К другим проектам сначала принадлежали благотворительные коллекции и индивидуальная помощь жителям Грозного. Организация начала также организовать работу детского танцевального ансамбля «Маршо». В 2002 г. было запланировано первое турне ансамбля в Чешской Республике. Однако, из-за наводнений, оно должно было призойти в начале 2003 г. Перед прибытием «Маршо» была также издана первая версия книги разговоров с шестью чеченскими женщинами «Aluminiová královna» («Алюминиевая королева»). Турне было очень успешным, поэтому оно произошло еще раз в 2006 г. Тогда провел ансамбль в Чехии два месяца, его выступления сопровождали также местные ансамбли. Главной целью турне было представить народ чеченцев, его богатую культуру и традиции, которые были во время войны под угрозой. В 2007 г. поддерживал «Беркат» также командировки чеченских работников организации в Чехию. Организация обеспечивает также пребывание и лечение больных чеченских детей на море в Дагестане. В дальнейшем открывались и другие проекты, курсы, и мастерские, с которыми «Беркат» до сегодняшнего дня дружески работает.

В настоящей работе упомянуты еще четыре других организаций/проекта, которые не работали в качестве гуманитарных организаций, но занимались, например, предоставлением медицинских услуг, или информированием о военном конфликте и

ситуации в Чечне. Это были, например, чешские «Врачи без границ», общественное объединение «Pomoz jednomu člověku» («Помоги одному человеку»), «Výbor SOS Ťečensko» («Комитет СОС Чечня»), предшественник организации «Беркат», и объединение «Prague Watchdog», которое в 2000 - 2010 гг. на своем сайте занималось информированием о политической ситуации, правах человека и гуманитарной помощи в Чечне.

Последней частью моей работы является создание чешско-русского глоссария терминов, связанных с гуманитарными проектами, и проектами развития. В этой части приведены основные термины из области гуманитарной помощи, гуманитарного кризиса (например, военного конфликта), а также названия основных чешских гуманитарных организаций, указанных в тексте моей работы, или институций, которые разные гуманитарные проекты финансируют (напр. некоторые программы или комиссии ООН).

Гуманитарная работа является очень значительной частью международных отношений, ключевым элементом развития регионов, находящихся в кризисе. Однако, на эту тему существуют разные мнения, иногда негативные, которые ставят смысл гуманитарной помощи под сомнение, или в том, что ее получатели могут стать зависимыми от помощи и не создавать собственную инициативу. Из-за предотвращения такой зависимости, или злоупотребления помощи, организации стараются иметь достаточные контрольные механизмы для предоставления помощи, и программы, где требуется совместное участие получателей помощи. Такие проекты дают людям не только работу и пропитание, но также восстанавливают жизнеспособность людей в регионе кризиса, что и является главной целью проектов развития.

Все чешские гуманитарные организации, приведенные в этой работе, стараются предоставлять свою помощь как можно лучше и эффективно, а, можно сказать, что их программы, и все проекта гуманитарной помощи и развития в Чечне и Ингушетии, очень успешны. Их оценивают не только местные люди – получатели помощи, но также другие гуманитарные организации.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Česko-ruský glosář k tématu humanitární pomoci

benefiční akce	благотворительная деятельность
bezplatná pomoc	бесплатная помощь
Červený kříž	Красный крест
Člověk v tísni	Человек в беде
dárce	донор, даритель
deportace	депортация, изгнание
Dětský fond OSN (UNICEF)	Детский фонд ООН (ЮНИСЕФ)
distribuce humanitární pomoci	распределение гуманитарной помощи
dobročinnost, charita	благотворительность
dobrovolník	доброволец, волонтер
domobrana	ополчение
emigrace	эмиграция
etický kodex	этический кодекс
evakuace	эвакуация
generální ředitelství Evropské komise pro humanitární pomoc a civilní ochranu (ECHO)	Бюро Европейской комиссии по Гуманитарной помощи и Гражданской защите
grant	грант
HIV, AIDS	ВИЧ, СПИД
humanitární charta	гуманитарная хартия
humanitární konvoj	гуманитарный конвой
humanitární krize	гуманитарный кризис
humanitární mise	гуманитарная миссия
humanitární ochrana	гуманитарная защита
humanitární organizace	гуманитарная организация
humanitární pomoc	гуманитарная помощь
humanitární podpora	гуманитарное содействие
humanitární potřeby	гуманитарные нужды

humanitární projekt	гуманитарный проект
hygiena	гигиена
Charita	Каритас
integrace	интеграция, объединение
katastrofa	катастрофа, ниспровержение
klinika	клиника
komunitní centrum	общественный центр
konzultační centrum	консультативный центр
Lékaři bez hranic	Врачи без границ
lidská práva	права человека
Listina základních práv a svobod	Декларация основных прав и свобод
mezinárodní humanitární právo	международное гуманитарное право
mezinárodní právo	международное право
mezinárodní smlouva	международный договор
mezinárodní úmluva	международная конвенция
mobilní klinika	передвижная клиника
nášlapná mina	наземная мина
nevládní organizace	негосударственная организация
nezávislost	независимость
nezisková organizace	некоммерческая организация
nouzové přístřeší	временное жилье
občanské sdružení	общественное объединение
oběť	жертва
obnova	возобновление, восстановление
Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)	Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ)
Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organization, FAO)	Продовольственная и сельскохозяйственная организация ООН
Organizace spojených národů	Организация Объединённых Наций
osoba, která se z nějakého důvodu skrývá v „podvalech“ (sklepích), ruinách domů	подвалщик
osobní pomoc	личная помощь
podpůrné centrum	центр поддержки

posttraumatický stresový syndrom	посттравматическое стрессовое расстройство
potravinová pomoc	продовольственная помощь
povstalec	повстанец
prevence	профилактика
problematika	проблематика, вопросы
příjemce pomoci	адресат помощи, получатель помощи, бенефициар
přesídlenec, vystěhovalec	переселенец
přímá podpora	прямая помощь
psychologická pomoc	психологическая помощь
psychosociální pomoc	психосоциальная помощь
rasový původ	этническое происхождение
rekonstrukce	реконструкция, восстановление
restrikce, omezení	ограничение
rozvojová spolupráce	сотрудничество по развитию, сотрудничество в целях развития
rozvojová země	развивающаяся страна
sdružení	ассоциация, объединение
sírotek, polosírotek	сирота, полусирота
sociálně slabí obyvatelé	малообеспеченные/малоимущие жители
sociální aktivity	общественная/социальная деятельность
spoluúčast	соучастие, совместное участие
standards	стандарты
státní převrat	государственный переворот
svěpomoc	самопомощь
Světová zdravotnická organizace (World Health Organisation, WHO)	Всемирная организация здравоохранения
Světový potravinový program (World Food Programme, WFP)	Всемирная продовольственная программа
teroristický útok	террористический акт, теракт
uprchlický tábor	лагерь беженцев
uprchlictví, uprchlík	бегство, беженец
útočiště	убежище

válečná oblast	зона военных действий
válečný konflikt	военный конфликт
válka	война
vojenská intervence	военная интервенция
Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNHCR)	Управление Верховного комиссара ООН по делам беженцев
zahraniční politika	внешняя политика
základna	база
zásobování	заготовка, снабжение
zdravotně postižená osoba	инвалид
zdravotní péče	здравоохранение
životní podmínky	условия жизни

Komentář ke glosáři

Součástí mé práce byla tvorba česko-ruského překladového glosáře z oblasti humanitární a rozvojové pomoci. Glosář obsahuje základní termíny spojené s humanitární a rozvojovou pomocí a projekty, s problematikou humanitární krize a jejích důsledků a s lidskoprávní tematikou. Obsahuje také ruské názvy českých humanitárních organizací, zmíněných v textu práce, a jména významných institucí a organizací, podílejících se na humanitárních a rozvojových projektech nebo jejich financování.

Množství výrazů týkajících se samotné humanitární pomoci lze označit za „mezinárodní“ (např. humanitární – humanitarian – гуманитарный). Co se týče překladu názvů, je v původních textech nezřídka použita transplantace, kdy je název v textu použit ve svém originálním jazyce a grafickém systému. V případě překladu se v některých případech jedná o „záměnu slova za slovo“ (např. Světový potravinový program – Всемирная продовольственная программа, Dětský fond OSN – Детский фонд ООН), můžeme zde ale najít i gramatické transformace, jako jsou záměny slovních druhů a větných členů (Organizace pro výživu a zemědělství – Продовольственная и сельскохозяйственная организация). Tyto záměny nacházíme nejen v názvech, ale i

v obecných slovních spojeních, jako jsou např. lidská práva – права человека, podpůrné centrum – центр поддержки, uprchlický tábor – лагерь беженцев atp. Dochází také k záměně gramatických kategorií, např. kategorie čísla (aktivita – деятельность) a k rádoým záměnám (organizace pro – организация по). U zkratk bývá v některých případech při převodu do ruštiny používána transliterace (např. UNICEF – ЮНИСЕФ), častěji jsou ale vytvořeny ruské zkratky z přeložených slovních spojení (např. již zmíněná organizace OSN – ООН), a to i v případech, kdy v češtině i v jiných jazycích nacházíme zkratky v originální (např. anglické) verzi (HIV – ВИЧ, AIDS – СПИД). Mezi další transformace, se kterými se můžeme setkat, patří univerbizace (příjemce pomoci – бенефициар, sociálně slabí – малоимущие, teroristický útok – теракт, zdravotní péče – здравоохранение) a multiverbizace (válečná oblast – зона военных действий, spoluúčast – совместное участие). Můžeme se setkat i s jednoslovnými výrazy, které ve druhém jazyce ekvivalent nemají (např. podvalščík), proto je zde nutná explikace, vysvětlení nebo opsání významu slova.

Abych získala odpovídající ruské ekvivalenty pro české výrazy, používala jsem různé internetové slovníky, encyklopedie a vyhledávače, a abych se ujistila, že jsou dané výrazy ekvivalentní, vyhledávala jsem je v různých slovních spojeních a kontextech.

POUŽITÉ ZDROJE

Citované zdroje:

Knižní zdroje:

Arcidiecézní charita Olomouc Ročenka 1997-2000. Olomouc, 2001. 192 s.

C. Gallová, T. de Waal: *Čečensko: vítězství a prohry.* Praha: Themis, 2000. 365 s.

Urban, J.: *Extrémy a lidé blízcí: Rozhovor se Šimonem Pánkem.* Praha: Galén, 2008. 165 s.

Pazderka J. (ed.): *Humanitární charta a Minimální standardy pro humanitární pomoc.* Překlad z anglického originálu Vladislav Kmoch. Praha: Portál, 2003. 277 s.

Internetové zdroje:

10 let aktivit Berkatu v Čečensku - souhrnná zpráva [online]. Chechnya.cz, 17. 3. 2011. [cit. 23. 3. 2011]. Dostupné na WWW: <http://cecna.cz/?cz_detail_clanku=&artclID=68>.

2002 Člověk v tísní společnost při České televizi, o.p.s. Výroční zpráva [online]. Člověk v tísní, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

Co je Výbor SOS Čečensko? [online]. Prague Watchdog, 16. 7. 2001. [cit. 20. 3. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.watchdog.cz/index.php?show=000000-000004-000003-000026-000002&lang=3>>.

Člověk v tísní '99 výroční zpráva [online]. Člověk v tísní, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

Člověk v tísní, o.p.s. – Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností [online]. Justice.cz, 11.září 2007. [cit. 11. 3. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/index>>.

Člověk v tísní - společnost při České televizi, o.p.s. Výroční zpráva za rok 2000 [online]. Člověk v tísní, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

ČLOVĚK V TÍSNÍ společnost při ČT, o. p. s., V ROCE 01 [online]. Člověk v tísní, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

ČLOVĚK V TÍSNÍ – SPOLEČNOST PŘI ČT, O. P. S. VYROČNÍ ZPRAVA 2004 [online]. Člověk v tísní, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

ČLOVĚK V TÍSNÍ – SPOLEČNOST PŘI ČT, O. P. S. 2005 [online]. Člověk v tísní, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

ČLOVĚK V TÍSNI – SPOLEČNOST PŘI ČT, O. P. S. 2006 [online]. Člověk v tísni, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

ČLOVĚK V TÍSNI, O. P. S. 2007 [online]. Člověk v tísni, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

ČLOVĚK V TÍSNI, O. P. S. 2008 [online]. Člověk v tísni, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

ČLOVĚK V TÍSNI, O. P. S. 2009 [online]. Člověk v tísni, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

Pazderka, J.: EVROPSKÁ UNIE A HUMANITÁRNÍ POMOC [online]. Varianty. [cit. 26. 10. 2010]. Dostupné na WWW: <www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_51.pdf>.

Jak a proč vznikl "Berkat" [online]. Berkat, o.s., [cit. 6. 12. 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.berkat.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=2&lang=cs>.

Kdo jsme - Humanitární a rozvojové oddělení Charita Česká republika [online]. Charita Česká republika, 20.12.2005. [cit. 3. 12. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://old.charita.cz/article.asp?nArticleID=839&nLanguageID=1>>.

Ditrych, O.: *Na čečenské frontě klid?* [online]. Glosy.info, 5. 4. 2006. [cit. 17. 2. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://glosy.info/texty/na-cecenske-fronte-klid/>>.

Nadace při ČT Člověk v tísni Zpráva o činnosti 1995 [online]. Člověk v tísni, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

Nadace při ČT Člověk v tísni 1998 [online]. Člověk v tísni, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=178>>.

O nás [online]. Prague Watchdog. [cit. 2. 3. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.watchdog.cz/?show=000000-000010-000005&lang=3>>.

Ruská federace/Čečensko: Programy Lékařů bez hranic (červenec 2008) [online]. Lékaři bez hranic, 6.8.2008. , [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.lekari-bez-hranic.cz/cz/aktuality/2008/chechnya/acitivit y_update.php>.

Žižka, P. *Rusko - čečenský konflikt* [online]. Glosy.info, 16. 10. 2005. [cit. 4. 12. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://glosy.info/texty/rusko-cecensky-konflikt/>>.

Seidelová, V.: *Rusko-čečenský konflikt* [online]. E-polis.cz, 28. srpen 2006. [cit. 4. 12. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/158-rusko-cecensky-konflikt.html>>.

Sektor humanitární pomoc a obnova [online]. Člověk v tísni. [cit. 14. 1. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=261>>.

Stanovy InBáze Berkat, o.s. [online]. Inbáze. [cit. 6. 4. 2011].
Dostupné na WWW: <http://www.inbaze.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=193%3Ainbaze&catid=36&Itemid=101>.

TZ: Člověk v tísní opět získal registraci pro práci v Rusku. [online]. Člověk v tísní, 25. 10. 2007. [cit. 4. 12. 2010].

Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=275&idArt=561>>.

Výroční zpráva 1997 Nadace při ČT Člověk v tísní [online]. Člověk v tísní, [cit. 25. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=178>>.

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2003 [online]. Člověk v tísní, [cit. 25. 11. 2010].

Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/index2.php?id=178>>.

Výroční zpráva Charity ČR za rok 2007 [online]. Charita Česká republika, 6. 1. 2006. [cit. 2. 12. 2010].

Dostupné na WWW: <<http://www.charita.cz/Article.asp?nDepartmentID=273&nArticleID=861&nLanguageID=1>>.

Výroční zpráva Charity ČR za rok 2008 - Humanitární a rozvojová pomoc 2008 [online]. Charita Česká republika, 6. 1. 2006. [cit. 2. 12. 2010].

Dostupné na WWW: <<http://www.charita.cz/Article.asp?nDepartmentID=273&nArticleID=861&nLanguageID=1>>.

Výroční zpráva Charity ČR za rok 2009 - Humanitární a rozvojová pomoc 2009 [online]. Charita Česká republika, 6. 1. 2006. [cit. 2. 12. 2010].

Dostupné na WWW: <<http://www.charita.cz/Article.asp?nDepartmentID=273&nArticleID=861&nLanguageID=1>>.

Výroční zpráva SČKCH za rok 2003 [online]. Charita Česká republika, 6. 1. 2006. [cit. 2. 12. 2010].

Dostupné na WWW: <<http://www.charita.cz/Article.asp?nDepartmentID=273&nArticleID=861&nLanguageID=1>>.

Výroční zpráva SČKCH za rok 2004 [online]. Charita Česká republika, 6. 1. 2006. [cit. 2. 12. 2010].

Dostupné na WWW: <<http://www.charita.cz/Article.asp?nDepartmentID=273&nArticleID=861&nLanguageID=1>>.

Výroční zpráva SČKCH za rok 2005 [online]. Charita Česká republika, 6. 1. 2006. [cit. 2. 12. 2010].

Dostupné na WWW: <<http://www.charita.cz/Article.asp?nDepartmentID=273&nArticleID=861&nLanguageID=1>>.

Výroční zpráva SČKCH za rok 2006 [online]. Charita Česká republika, 6. 1. 2006. [cit. 2. 12. 2010].

Dostupné na WWW: <<http://www.charita.cz/Article.asp?nDepartmentID=273&nArticleID=861&nLanguageID=1>>.

Další použité zdroje:

Knižní zdroje:

Procházková, P.: *Aluminiová královna*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 2005. 169 s.

Jungbauerová, L. a kol.: *První pomoc a mezinárodní humanitární právo: monografie ke globální výchově ke zdraví a humanitě*. Praha: Pedagogická fakulta UK v Praze, 1997. 217 s.

Mludek, I. (ed.): *Socha příběhů a její kameny*. Olomouc: Arcidiecézní charita Olomouc, 2008. 143 s.

Internetové zdroje:

Benefiční koncert pomůže čečenským dětem [online]. Econnect, 1. 8. 2003. [cit. 4. 12. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=142957>>.

Černoušek, Š. *Čečensko – absurdní drama v kulisách normalnosti* [online]. Chechnya.cz, 17. 12. 2010. [cit. 12. 3. 2011]. Dostupné na WWW: <http://cecna.cz/?cz_detail_clanku=&artclID=62>.

Pazderka, J.: Čečensko – vděčnost nečekej [online]. czech-press, 31. 8. 2005. [cit. 5. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.czech-press.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=198%3Aeensko-vdnost-neekej&Itemid=42>.

Česká katolická charita otevřela dětské centrum v uprchlickém táboře v Ingušsku [online]. Econnect, 4. 3. 2002. [cit. 2. 12. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://nno.ecn.cz/index.stm?x=84002>>.

J. Lhotová, S. Vozková: *Češi si humanitární pomoc poprvé vyzkoušeli na Kavkaze* [online]. Člověk v tísni. [cit. 14. 3. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=275&idArt=618>>.

Člověk v tísni kvůli Moskvě skončil v Čečensku [online]. iDNES, 14. 7. 2005. [cit. 5. 11. 2010]. Dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/domaci.asp?r=domaci&c=A050714_122141_domaci_lkr>.

Člověk v tísni může zpět do Ruska [online]. Econnect, 25. 10. 2007. [cit. 4. 12. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.irucz.ru/cz/zpravy/1-/114-ruska-federace/11403-jizni-fo-/211-monitoring/12514-clovek-v-tisni-muze-zpet-do-ruska-highlight-ingus/cz/cz0/cz1/>>.

Dvacet minut Radiožurnálu - Sylva Horáková, humanitární pracovníce [online]. Český Rozhlas 1 – Radiožurnál, 20. dubna 2009. [cit. 5. 2. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/dvacetminut/_zprava/572903>. Pazderka, J.: *EVROPSKÁ UNIE A HUMANITÁRNÍ POMOC* [online]. Varianty. [cit. 26. 10. 2010]. Dostupné na WWW: <www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_51.pdf>.

Hradilková, J.: *Hrdinka knihy Aluminiová královna přijede do Prahy* [online]. Econnect, 27. 2. 2006. [cit. 4. 12. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=1550590>>.

Humanitární pomoc ČR do zahraničí [online]. BusinessInfo.cz, 11.01.2010 [cit. 6. 1. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvojova-spoluprace-cr/humanitarni-pomoc-cr-programy-formy/1001674/56908/>>.

Charita organizuje pomoc dětem v Čečensku [online]. Econnect, 13. 3. 2002. [cit. 2. 12. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=83916>>.

Pánek, Š.: *Ingušsko a Čečensko* [online]. Britské listy, 25. 1. 2000. [cit. 4. 12. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://www.blisty.cz/files/isarc/0001/20000128a.html#13>>.

Potůček, J.: *Kavkaz: regionální konfliktní komplex - 1. část*. [online]. e-Polis, 10. 6. 2005. [cit. 4. 11. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/101-kavkaz-regionalni-konfliktni-komplex-1-cast.html>>.

Potůček, J.: *Kavkaz: regionální konfliktní komplex - 2. část*. [online]. e-Polis, 13. 6. 2005. [cit. 4. 11. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/102-kavkaz-regionalni-konfliktni-komplex-2-cast.html>>.

Oberson B. et. al.: *MEZINÁRODNÍ HUMANITÁRNÍ PRÁVO - ODPOVĚDI NA VAŠE OTÁZKY* [online]. V elektronické podobě zpracoval M.Jukl. Český červený kříž, 2007. [cit. 26. 10. 2010]. Dostupné na WWW: <www.cervenkyriz.eu/cz/mhp/MHP_odpovedi.pdf>.

On-line s desk-officerem pro Čečensko a Ingušsko [online]. Infoservis společnosti Člověk v tísni při České televizi, o.p.s., 14. 3. 2003. [cit. 8. 2. 2011].
Dostupné na WWW: <<http://www.infoservis.net/artChat.php?id=25>>.

Červinka, R.: *Pracoval jsem v Čečně*. [online]. czech-press, 2. 9. 2005. [cit. 4. 12. 2010].
Dostupné na WWW: <http://www.czech-press.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1808:pracoval-jsem-v-en&catid=16:udalosti&Itemid=4>.

Praktický rodinný institut – první rok naostro [online]. Chechnya.cz, 9. 1. 2011. [cit. 12. 3. 2011]. Dostupné na WWW: <http://cecna.cz/?cz_detail_clanku=&artclID=64>.

Před válkou jsem měl hračky: děti z Čečenska připravují turné po českých a moravských městech [online]. Econnect, 25. 10. 2002. [cit. 4. 12. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=107428>>.

Braun, O.: *Překážky humanitární pomoci na Kavkaze (1)* [online]. Prague Watchdog, 26. 9. 2001. [cit. 15. 1. 2011].
Dostupné na WWW: <<http://www.watchdog.cz/?show=000000-000002-000001-000033&lang=3>>.

O. Ditrych, E. Souleimanov: *Reflexe čečenského konfliktu českou společností* [online]. CEPSR, 4 / VIII / podzim 2006. [cit. 6. 4. 2011].
Dostupné na WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=286>>.

Současná situace v Čečensku a podmínky pro zahraniční pomoc [online]. Jaromír Štětina, 7. 3. 2006. [cit. 25. 11. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://www.jaromirstetina.cz/senat/konference/soucasna-situace-v-cecensku-a-podminky-pro-zahranicni-pomoc.html>>.

Speciál Velkého vozu: Maršo znamená svoboda [online]. Econnect, 24. 2. 2003. [cit. 4. 12. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=121249>>.

Také Člověk v tísní zastavil činnost v Čečensku [online]. Prague Watchdog, 11. 1. 2001. [cit. 4. 12. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://www.watchdog.cz/?show=000000-000002-000001-000009&lang=3>>.

Kostlán, F.: *Tancem proti terorismu aneb Maršo znamená svoboda*. [online]. Econnect 27. 2. 2006. [cit. 4. 12. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=1550473>>.

TZ: Člověk v tísní opět získal registraci pro práci v Rusku. [online]. Člověk v tísní, 25. 10. 2007. [cit. 4. 12. 2010].
Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=275&idArt=561>>.

Ander, M.: *V Čečně pořád vládne teror (rozhovor s Petrou Procházkovou)* [online]. Sedmá generace, 4/2003. [cit. 14. 1. 2011].
Dostupné na WWW: <<http://www.sedmagenerace.cz/index.php?art=clanek&id=47>>.

Základní přehled humanitární pomoci [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 21.05.2010. . [cit. 26. 2. 2011].
Dostupné na WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/prirucka_WFP_pro_nevladni_organizace/zakladni_prehled_humanitarni_pomoci.html>.

Zatčení v Čečensku 1 [online]. Pomoz jednomu člověku, 18.4.2010. [cit. 5. 4. 2011].
Dostupné na WWW: <<http://www.helpaman.org/cz/2010/04/18/zatceni-v-cecensku-3/>>.

Zbořil, K.: *Z ingušského (válečného) deníku* [online]. Člověk v tísní. [cit. 5. 3. 2011].
Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=131&idArt=59>>.

Jiné zdroje:

Ústní konzultace:

Mgr. Martin Zamazal (vedoucí humanitárního oddělení Arcidiecézní charity Olomouc)

Písemné konzultace:

Ing. Sylva Horáková (programová manažerka Charity ČR pro oblast Jižního Kavkazu, bývalá finanční manažerka a programová manažerka Charity ČR pro oblast Severního Kavkazu)

Jana Hradilková (iniciátorka Výboru SOS Čečensko a spoluzakladatelka občanského sdružení Berkat)

Marek Vozka (vedoucí poslední čečenské mise společnosti Člověk v tísni)